

รายงานการวิจัยเรื่อง

รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่

งานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยและพัฒนาองค์กร
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
พุทธศักราช 2562

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่
ผู้วิจัย	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่
คำสำคัญ	การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, รูปแบบการนิเทศ
ปี พ.ศ.	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ครู ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ จากสถานศึกษา 19 แห่ง ใน 5 สังกัด จังหวัดแพร่ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ทางสถิติ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันปัญหาที่ทำให้นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติต่ำกว่าร้อยละ 50 มี 4 ด้านคือ ด้านสถานศึกษา ด้านครู ด้านนักเรียน และด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ในระดับจังหวัดแพร่ คือ ต้องการแนวทางหรือรูปแบบการนิเทศเพื่อยกระดับผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ที่นำไปสู่การนิเทศให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่จังหวัดแพร่ 2) ได้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ PHRAE ICT+(plus) Coaching Model เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา (Analyze to Plan : P) (2) การสร้างความตระหนัก เพื่อความเป็นเอกภาพ (Awareness to Homogeneity : H) (3) การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช (Relationship to Coach : R) (4) การเชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง (Attach to Admire : A) และ (5) การประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ (Evaluation for development to share : E) 3) ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบ ได้แก่ (1) ครู มีการปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีการสร้าง/ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลตามมาตรฐานและตัวชี้วัด มีชุมชนทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนานวัตกรรม ผู้บริหารและครูนำความรู้/หลักการไปใช้ในการยกระดับผลการทดสอบ O-NET (2) นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET/NT) ดีขึ้น มีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดเรียนรู้ ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และคุณภาพการเรียนรู้ (3) สถานศึกษามีสารสนเทศผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติสูงขึ้น มีแผนยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ สถานศึกษามีเครือข่ายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียน 4) ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นข้อรูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯ ตรงกับวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
นิยามศัพท์.....	3
กรอบแนวคิดวิจัย.....	3
2 ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
ตอนที่ 1 การนิเทศการศึกษา.....	4
ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบโดยใช้ทฤษฎีระบบ (System Theory).....	14
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการโค้ชครูผู้เรียน.....	15
ตอนที่ 4 การยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ในการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ (NT/O-NET).....	23
ตอนที่ 5 แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา (PLC)	28
ตอนที่ 6 การใช้สื่อ ICT ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน.....	31
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	38
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ฯ.....	38
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ฯ	39
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ฯ	41
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ฯ	41
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	58
สรุปผลการวิจัย.....	58
อภิปรายผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม.....	71

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
2	วงจรควบคุมคุณภาพ.....	9
3	กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE.....	11
4	การนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)	31
5	ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตาม PHRAE ICT ⁺ (plus) Coaching Model	45
6	รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผล PHRAE ICT ⁺ (Plus) Coaching Model.....	47

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง		
1	การเรียนรู้ของวิชาชีพครูผ่านการโค้ชที่ส่งผลกระทบมากและนำมาใช้ประโยชน์ในห้องเรียน.....	16
2	กระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนาตามรูปแบบนิเทศ.....	51
3	กระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ได้จากการสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ ตามรูปแบบนิเทศ ฯ.....	52
4	ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ฯ	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาให้กับเยาวชน ประชาชน ให้มีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนากำลังคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ แต่ปรากฏว่ายังคงมีปัญหาบางประการในการจัดการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาค ทั้งในด้านโครงสร้างขององค์กร ด้านการบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน และเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ แม้ที่ผ่านมามาตรการรักษาสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยการกำหนดมาตรการและกลไกต่าง ๆ ขึ้น โดยมีคำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติมาแล้วหลายฉบับ แต่โดยเหตุที่สภาพการจัดการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาคมีความซับซ้อนและสั่งสมเป็นระยะเวลานาน รัฐบาลจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการขึ้น เพื่อกำหนดมาตรการ กลไกเพิ่มเติมให้ปัญหาโดยส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขโดยเร็วเพื่อประโยชน์ในการเตรียมการและรองรับการปฏิรูปการศึกษอันเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คำสั่งที่ 19/2560 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2560 โดยมีหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาคต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ กำหนดทิศทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาคหรือจังหวัด แปลงยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติในระดับภาคและจังหวัดที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามศักยภาพและโอกาสของบุคคลและชุมชนในแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประสานส่งเสริม สนับสนุนและดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมการศึกษาระดับภาค กำกับดูแล เร่งรัด กำกับติดตามและประเมินผลการพัฒนางาน วิชาการและการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในพื้นที่ที่รับผิดชอบและที่สำคัญ คือมีหน้าที่กำกับดูแล เร่งรัดติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ

ดังนั้น เพื่อให้ภารกิจสำคัญในการกำกับ ดูแล เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการบริหารการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายและ

ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการและบริบทของเขตพื้นที่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ จึงได้มีการศึกษาวิจัยพัฒนาแนวทางการนิเทศติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของหน่วยงานทางการศึกษาให้ตรงกับบริบทของพื้นที่ขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ และให้ตรงกับผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การนิเทศติดตามและประเมินผล สามารถเป็นกลไกกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษา บริหารจัดการศึกษา รวมทั้งแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียน ให้เกิดผลลัพธ์ต่อคุณภาพของผู้เรียนที่สูงขึ้น ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เป็นผู้มีความรู้ตามศักยภาพและเป็นคนดีของสังคม

คำถามวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร
3. การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร
4. ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ มีสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับจังหวัด ที่สอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่
2. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ มีรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับจังหวัด ที่สอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ เพื่อนำมาวางแผนส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสม

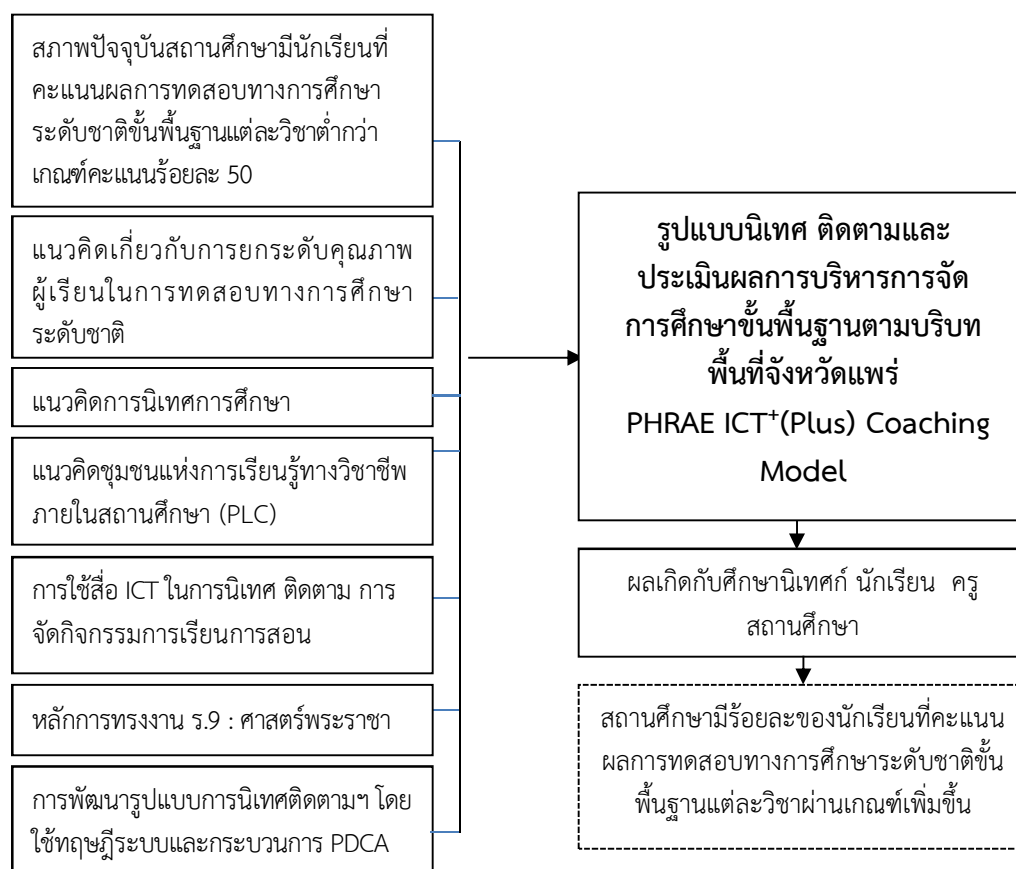
3. เป็นแนวทางให้นักวิจัยได้นำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของ จังหวัดแพร่ ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความ สอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ หมายถึง วิธีการ ขั้นตอนและแนวปฏิบัติที่ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของศึกษานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์สูงยิ่งขึ้น ให้เหมาะสมกับ บริบทเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัดแพร่

7. กรอบแนวคิดวิจัย

การพัฒนารูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ ยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดแพร่ มีกรอบแนวคิดวิจัย แสดงดังภาพที่ 4

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับจังหวัดที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ และทดลองใช้รูปแบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาและยกระดับคุณภาพของผู้เรียนของจังหวัดแพร่ ในการวิจัยพัฒนารูปแบบนี้ มีเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา
2. การพัฒนารูปแบบโดยใช้ทฤษฎีระบบ (System Theory)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการโค้ชครูผู้เรียน
4. การยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET)
5. แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา (PLC)
6. การใช้สื่อ ICT ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แต่หัวข้อนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีความหมายแตกต่างกันตามยุคสมัย มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้หลายความหมาย ดังนี้

สุรชาติ ภูผามุย (2550 : 49) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการช่วยเหลือ แนะนำ และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ประสานประโยชน์ มีความสุขในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง

วีชรา เล่าเรียนดี (2553 : 3) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมระหว่างผู้ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ หรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน

บริกส์ และจัสต์แมน (Briggs; & Justman. 1952 : 1-4) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเพิ่มขวัญ และกำลังใจ ตลอดจนชี้แนวทางให้ครูมีความเจริญงอกงามในอาชีพ

แฮร์ริส (Harris. 1985 : 10) กล่าวว่า การนิเทศการสอนหมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน การนิเทศการสอนเป็นงานหลักที่สำคัญของโรงเรียน และการนิเทศการสอนต้องเป็นไปเพื่อการคงไว้และการปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปการนิเทศการศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศใช้หลักการทางวิชาการ และจิตวิทยาสังคม ให้การแนะนำ ให้คำปรึกษา เสนอแนะช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนผู้รับการนิเทศ บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยและผู้รับการนิเทศยอมรับนำไปปรับปรุง พัฒนา การจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง

หลักการนิเทศการศึกษา

การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ผู้นิเทศต้องอาศัยหลักการในการนิเทศ เพื่อให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักการศึกษาทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

ประนอม พรมเกตุ (2550 : 6) กล่าวว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม) ได้กำหนดให้การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพโดยใช้หลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การนิเทศอย่างทั่วถึง
2. การนิเทศอย่างต่อเนื่อง
3. การนิเทศอย่างมีคุณภาพ

และการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

สุรชาติ ภูผามุย (2550 : 56) ได้สรุปว่าการนิเทศการศึกษาควรมีหลักการดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาควรจะต้องอยู่บนความถูกต้องตามหลักวิชาและเป็นวิทยาศาสตร์
2. มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
3. ต้องเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่
4. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและคุณภาพนักเรียน
5. มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ
6. มุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ

เบอร์ตันและบรูคเนอร์ (Burton. & Brueckner. 1955 : 71-72) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษา ไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา(Theoretically sound) คือ เป็นไปตามค่านิยม ความจริง ตามกฎเกณฑ์ ควรมีการวิวัฒนาการทั้งทางด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือเป็นไปอย่างมีลำดับ เป็นระเบียบในการทำงาน มีการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้

3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ เคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือ ใช้อำนาจน้อยที่สุด

4. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออก และพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในเอื้อต่อการทำงานให้มากที่สุด

สรุปได้ว่าหลักการนิเทศการศึกษาที่สำคัญ คือ เน้นที่ความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นวิทยาศาสตร์ มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย มีความเป็นกัลยาณมิตรและมีความคิดสร้างสรรค์โดยดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

เทคนิควิธีการนิเทศการศึกษา

เทคนิควิธีการนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะทำกิจกรรมการนิเทศการศึกษาสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาได้ให้ความหมายของเทคนิควิธีการนิเทศการศึกษาและเสนอเทคนิควิธีการนิเทศการศึกษาดังนี้

สุรชาติ ภูผามุข (2550 : 64) กล่าวถึงเทคนิคการนิเทศการศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนในการทำงาน การควบคุม กำกับ และติดตามเป็นสิ่งสำคัญ ในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศสามารถดำเนินการได้หลายวิธีดังนี้

1. การนิเทศทางตรง เป็นการปฏิบัติการนิเทศด้วยตนเอง ซึ่งปฏิบัติตามโครงการ แผนงาน รวมทั้งสื่อนิเทศต่างๆ และวิธีการนิเทศที่เตรียมไว้

2. การนิเทศทางอ้อม เป็นการปฏิบัติการนิเทศโดยการใช้สื่อแทนผู้นิเทศ หรือการนิเทศทางไกล ได้แก่ การส่งเอกสารแนะนำการปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้เอกสารหลักสูตร คู่มือครู นิตยสาร จุลสาร เทปบันทึกเสียง สไลด์ วีดิทัศน์ หรือ ใช้วิทยากรที่เชี่ยวชาญความรู้สาขาต่างๆ มาแนะนำ หรือพาทำ เพื่อช่วยเหลือแทนผู้นิเทศ

3. การนิเทศภายใน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องจึงสนับสนุนการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียนให้มีการนิเทศพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทุกห้องเรียน

4. การประชุมปฏิบัติการ จัดนิเทศโดยมีกลุ่มบุคลากรเป้าหมาย เช่น การประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประชุมปฏิบัติการฝึกการใช้เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ วีดิทัศน์ เป็นต้น

5. การประชุม ปรึกษาหารือ การประชุมชี้แจงเฉพาะเรื่อง เช่น การประชุมครู ผู้รับผิดชอบงาน/โครงการอนามัยโรงเรียน

6. การประชุมอบรม/สัมมนา

7. การศึกษาดูงาน

8. การเผยแพร่ผลงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555 : 1) กล่าวถึงความหมายของเทคนิคการนิเทศการศึกษา และเทคนิคการนิเทศที่ใช้ได้ผลดีดังนี้

เทคนิคการนิเทศ หมายถึง วิธีการนำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาหรือสถานการณ์นั้น ๆ ในที่นี้จะขอนำเสนอเทคนิคที่ใช้ได้ผลดีมี 3

เทคนิควิธีการ ได้แก่ เทคนิควิธีการการนิเทศโดยการสอนแนะ เทคนิควิธีการการนิเทศโดยกระบวนการวิจัย และเทคนิควิธีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ซึ่งแต่ละเทคนิควิธีการมีรายละเอียดดังนี้

1. เทคนิคการสอนแนะ เป็นเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญการ (Coach) ในลักษณะที่ได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน ในการนำเทคนิคนี้ไปใช้ผู้นิเทศควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1.1 สร้างความไว้วางใจกับผู้รับการนิเทศ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่น โดยการศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศ เช่น จุดเด่น ผลงานเด่น อัจฉริยภาพ การให้คำชมเชย การสร้างบรรยากาศที่ดี

1.2 ใช้คำถามที่เป็นเชิงของความคิดเห็น ไม่ทำให้ผู้ตอบจนมุมหรือเกิดความไม่สบายใจในการตอบ

1.3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขหรือการพัฒนางานในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.4 นำข้อเสนอหรือแนวทางที่ร่วมกันคิดให้ผู้รับการนิเทศปฏิบัติ โดยผู้นิเทศคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด หรืออาจต้องสาธิตให้ดู

2. เทคนิคการนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัย เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบที่เชื่อถือได้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การนำกระบวนการวิจัยมาเป็นเทคนิคหนึ่งในการนิเทศการศึกษา จำเป็นที่ผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัย และสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ดังนี้

2.1 การกำหนดและวิเคราะห์ปัญหา ผู้นิเทศจะทำงานร่วมกับครูโดยตรง ดังนั้นจึงต้องวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (ครู) จุดเด่น จุดควรพัฒนาร่วมกับครู วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ลักษณะปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครู เช่น ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยมองในด้านของความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการและเจตคติเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

2.2 การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาจากสาเหตุของปัญหา ผู้นิเทศจะร่วมกับผู้รับการนิเทศกำหนดวิธีและแนวทางการนิเทศเพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ คิด พัฒนาสื่อและนวัตกรรม ซึ่งอาจเป็นวิธีการ/กิจกรรมการนิเทศ สื่อการนิเทศ เช่น เอกสาร คู่มือ ชุดพัฒนา สิ่งเหล่านี้จะอยู่บนพื้นฐานของหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการนั้น ๆ ตลอดทั้งมีการหาคุณภาพของสื่อที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้มีความเชื่อถือได้

2.3 การดำเนินการนิเทศ โดยนำวิธีการ/กิจกรรมที่เป็นสื่อ นวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้ในการนิเทศ ในขั้นตอนนี้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติที่เหมาะสมหรือการอธิบายในเชิงคุณภาพ (พรรณนา)

2.4 การสรุปผลและเขียนรายงาน โดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไปสรุปผล ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้ครอบคลุมทุกประเด็น แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสมและมีคุณภาพ จากนั้นเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย โดยกำหนดกรอบการเขียนที่สอดคล้องกับการดำเนินงานวิจัย อาจจะเป็น 3 บท 4 บท หรือ 5 บท แล้วแต่ความเหมาะสม แต่ให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมรายละเอียดที่กล่าวมาแล้ว

2.5 การเผยแพร่ หลังจากที่ได้มีการสรุปและเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานแล้ว ผู้นิเทศควรจะได้มีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจนำไปใช้หรือต่อยอดต่อไป

การเผยแพร่อาจทำได้หลายวิธี เช่น เวทีการนำเสนอผลงานทางวิชาการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัด การเผยแพร่ในลักษณะของบทความทางวิชาการ การเผยแพร่ทาง Internet เป็นต้น

3. เทคนิคการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

3.1 กรอบความคิดพื้นฐานของกัลยาณมิตรนิเทศ คือหลักธรรมความเป็นกัลยาณมิตร 7 ประการ ในที่นี้มุ่งเอาประเภทครู หรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ได้แก่

3.1.1 ปิโย น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

3.1.2 ครู นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

3.1.3 ภาวนีโย นำเจริญใจหรือนายกย่อง ในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้ และภูมิปัญญา แท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยความซาบซึ้ง ภูมิใจ

3.1.4 วตตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำ ว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

3.1.5 วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

3.1.6 คมภีรยจ กถ กตตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน ให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

3.1.7 โน จภูฐานเน นิโยชเย ไม่ชักนำในฐานะ คือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

จากการศึกษาเทคนิควิธีการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่าเทคนิควิธีการนิเทศการศึกษา หมายถึง วิธีการทำกิจกรรมการนิเทศไปสู่การปฏิบัติการนิเทศอย่างเหมาะสมกับบุคคล กลุ่มคน สถานที่ เวลา หรือสถานการณ์นั้นซึ่งมีหลายวิธี เทคนิควิธีการนิเทศการศึกษาแต่ละวิธีมีการมีขั้นตอนการปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการควบคุม กำกับ และติดตาม เพื่อให้การนิเทศเป็นไปตามแผนงานโครงการที่กำหนด และบรรลุวัตถุประสงค์ของการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

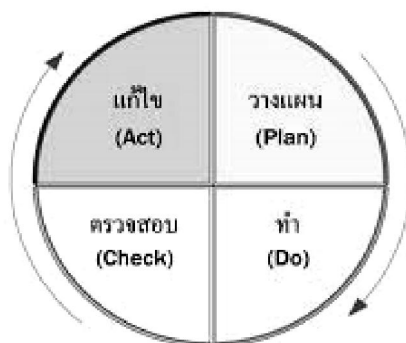
กระบวนการนิเทศการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่มีนักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอไว้จากเอกสารและงานวิจัย ซึ่งการนิเทศการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ได้ดำเนินการเป็นกระบวนการมีลำดับขั้นตอน ผู้ศึกษาขอเสนอ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553ค : 9) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยกระบวนการเดมมิง (Demming Process) ซึ่งเป็นวงจร เรียกว่า วงจรเดมมิง (Demming Circle) หรือโดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า P-D-C-A ซึ่งเป็นวงจรควบคุมคุณภาพมาปรับใช้ในการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (P-Planning)
2. การปฏิบัติตามแผน (D-Do)
3. การตรวจสอบ/ประเมินผล (C-Check)
4. การปรับปรุงแก้ไข (A-Act)

สรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 วงจรควบคุมคุณภาพ

ที่มา: Deming W. Edwards. (1986). *Out of the Crisis*. p.215.

จากแผนภูมิกระบวนการ PDCA แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมสำคัญ นำไปสู่การนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. การวางแผน (P-Plan)
 - 1.1 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ
 - 1.2 การกำหนดจุดพัฒนาการนิเทศ
 - 1.3 การจัดทำแผนการนิเทศ
 - 1.4 การจัดทำโครงการนิเทศ
2. การปฏิบัติงานตามแผน (D-Do)
 - 2.1 การปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผน/โครงการ
 - 2.2 การกำกับติดตาม
 - 2.3 การควบคุมคุณภาพ
 - 2.4 การรายงานความก้าวหน้า
 - 2.5 การประเมินความสำเร็จเป็นระยะ ๆ
3. การตรวจสอบและประเมินผล (C-Check)
 - 3.1 กำหนดกรอบการประเมิน
 - 3.2 จัดทำ/สร้างเครื่องมือประเมิน
 - 3.3 เก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.4 วิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.5 สรุปผลการประเมิน
4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A-Act)
 - 4.1 จัดทำรายงานผลการนิเทศ
 - 4.2 นำเสนอผลการนิเทศและเผยแพร่
 - 4.3 พัฒนาต่อเนื่อง

สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 125-131) ได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยควรมีขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE ดังนี้

1. การวางแผน (P-Planning) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้น

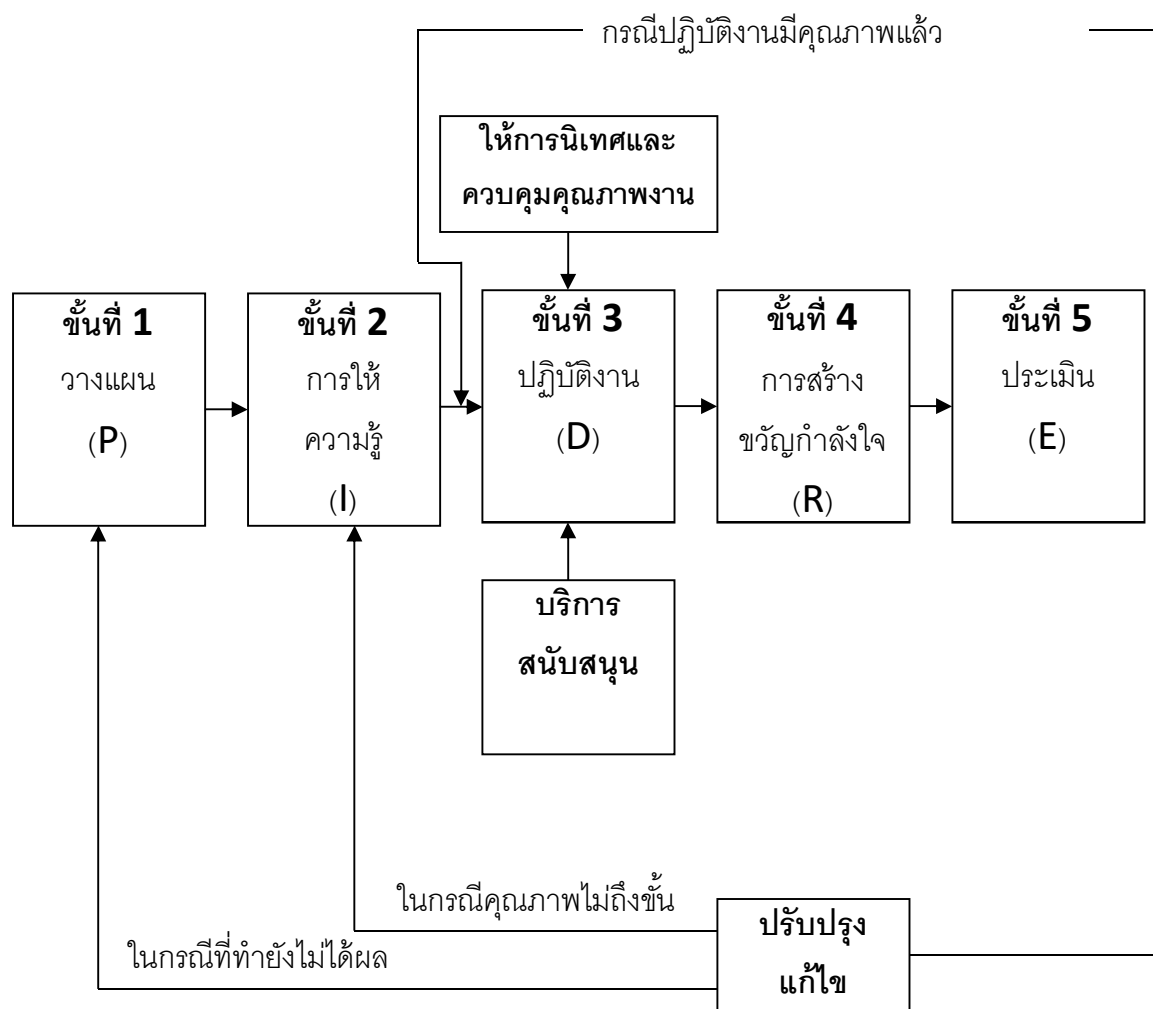
2. ให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าต้องอาศัยความรู้ ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไรและจะดำเนินการอย่างไรให้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ ขั้นตอนนี้จำเป็นทุกครั้งสำหรับเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และเมื่อมีความจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังเป็นไปไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็น ที่จะต้องทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3. การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงาน 3 ลักษณะ คือการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (ครู) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ (ผู้นิเทศ) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ (ผู้บริหาร) การประสานงานและสนับสนุน

4. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) เป็นขั้นตอนของการเสริมแรงของผู้บริหารซึ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจ และบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ขั้นนี้อาจดำเนินไปพร้อมๆกับผู้รับการนิเทศที่กำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นแล้วก็ได้

5. การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรือมีอุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผล สมควรที่จะต้องปรับปรุง แก้ไข ซึ่งการปรับปรุงแก้ไข อาจทำได้โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ปฏิบัติใหม่อีกครั้ง ในกรณีที่ผลงานยังไม่ถึงขั้นน่าพอใจ หรือได้ดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งหมดไปแล้ว ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องการ สมควรที่จะต้องวางแผนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดที่ควรพัฒนาหลังใช้นวัตกรรมด้านการเรียนรู้เข้ามานิเทศ

กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE สรุปลงเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 3 กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE

ที่มา: สงัด อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ. หน้า 131.

การประเมินผลการนิเทศ

ซารี มณีศรี (2542 : 192) มีความเห็นว่า การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตีค่าการนิเทศ ช่วยเหลือ ชี้แนะแก่ครูผู้สอนว่าบังเกิดผลดีเพียงใด การประเมินผลใช้วัดในรูปปริมาณหรือจำนวนเล็กน้อย แล้วนำผลการวัดมาพิจารณาตีค่าว่าได้ผลดีเพียงใด ทั้งนี้ต้องสร้างเครื่องมือวัดที่เที่ยงตรง (Validity) กำหนดหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับตัดสินคุณค่า การประเมินผลที่ดีมีลักษณะ ดังนี้

1. ประโยชน์ การประเมินผลนำไปสู่ข้อยุติ มีความจำเป็นเพราะใช้ปรับปรุงสภาพการเรียนการสอน กระทำโดยตลอด และแจ้งผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2. สมบูรณ์ การประเมินผลทางการเรียนโดยใช้วิธีทดสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการประเมินค่าในตัวครู โดยยึดถือเอาผลการเรียนของผู้เรียนเป็นหลัก ยังไม่เพียงพอจะต้องประเมินทั้งทางด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร โสวัตทัศนูปกรณ์ การตีค่า การประเมินผลการนิเทศ

3. ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของทุกคนเป็นสิ่งจำเป็น ประสพการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการประเมินผลจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนช่วยปรับปรุงความรู้และทักษะ ตลอดจนการขยายโลกทัศน์ของทุกคนให้กว้างขวางขึ้น

4. กระบวนการต่อเนื่อง การประเมินผลที่ทำเป็นครั้งคราวย่อมไม่ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาข้อสรุปและการตัดสินใจที่ได้จากการประเมินผลอาจมีข้อผิดพลาด ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครองและด้านอื่น ๆ ฉะนั้นควรมีการประเมินผลหลายเทคนิควิธีและกระทำต่อเนื่อง

5. กระทำอย่างพินิจพิเคราะห์ การประเมินผลกระทำเพื่อตรวจสอบผลสำเร็จที่ได้กระทำไปแล้ว ประเมินทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งกระทำได้โดยการตั้งเกณฑ์ที่เที่ยงตรงเพื่อวัด

เครื่องมือการประเมินผลการนิเทศ

การนิเทศจะเลือกใช้วิธีการหรือเครื่องมือใดจะต้องพิจารณาจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมการนิเทศที่ตั้งไว้ ซารี มณีศรี (2542:195) ได้กล่าวถึงเครื่องมือในการวัดและประเมินผลงานการนิเทศ ไว้ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้แพร่หลายวัดความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการ ของบุคคลในเรื่องต่างๆ ได้ ใช้ประเมินผลการอบรม การสัมมนาหรือการประชุมต่างๆ หลักสำคัญในการสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินผลที่สำคัญ ดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมาย เป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรมการนิเทศที่จะประเมินผล เป็นเกณฑ์นำมาทำเนื้อหาแบบสอบถาม

1.2 ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย สั้น กระชับรัด สามารถสื่อความหมายได้ คนอื่นเข้าใจตามที่ต้องการจะถามหรือไม่

1.3 เขียนคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามให้ชัดเจน ควรมีตัวอย่างประกอบ พยายามเก็บแบบสอบถามกลับคืน อย่างน้อยร้อยละ 80 ของแบบสอบถามทั้งหมดลักษณะแบบสอบถามอาจจะเป็นทั้งแบบปลายปิด คือระบุคำตอบไว้พร้อมให้เลือกตอบ หรือแบบปลายเปิดเพื่อให้ตอบได้โดยเสรี

2. แบบทดสอบ การใช้แบบทดสอบในงานนิเทศการศึกษา เมื่อจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาแล้วทำให้ผลการเรียนของผู้เรียนดีขึ้นหรือไม่ การใช้แบบทดสอบเพื่อการประเมินผล อาจเปรียบเทียบได้ 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ เช่น หลังจากให้ครูใช้คู่มือ ครูที่ศึกษานิเทศก์จัดทำทดสอบนำผลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติว่าสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างไร

แบบที่ 2 เปรียบเทียบก่อนการใช้กิจกรรมนิเทศและหลังการใช้กิจกรรมนิเทศ เช่น การสาธิตทดสอบผู้เรียนไว้ก่อน เมื่อครูดูการสาธิตแล้วไปสอนก็ทดสอบอีกครั้งหนึ่ง นำผลการทดสอบครั้งแรกกับครั้งหลังมาเปรียบเทียบกันว่า ผลการเรียนดีขึ้นมากน้อยเพียงใด

แบบที่ 3 เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมนิเทศ และกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมนิเทศ เช่น กิจกรรมนิเทศให้ครูใช้แบบเรียนสำเร็จรูปในการสอนแล้วทดสอบผู้เรียนที่ครูใช้แบบเรียนสำเร็จรูปสอนพวกหนึ่ง กับทดสอบผู้เรียนที่ครูสอนอย่างปกติธรรมดาอีกพวกหนึ่ง นำผลการทดสอบจากสองพวกมาเปรียบเทียบกัน

แบบที่ 4 เปรียบเทียบโดยใช้แบบที่ 2 และแบบที่ 3 ผสมผสานกัน คือ ทดสอบกลุ่มที่ใช้กิจกรรมนิเทศและกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมนิเทศ โดยทดสอบก่อนและหลังแล้วนำผลต่างระหว่าง การทดสอบก่อนและหลังในแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน

3. แบบสำรวจ เป็นเครื่องมือวัดผลทางด้านปริมาณ เช่น จำนวนผู้เรียนสอบได้-ตก จำนวนผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน จำนวนผลงานประดิษฐ์ของผู้เรียน เอกสารงานวิชาการของครู เป็นต้น โดยวิธีการจะดูเป้าหมายที่ตั้งไว้กับจำนวนที่คาดการณ์ไว้ แบบสำรวจอาจทำเป็นรูปตาราง หรือช่องว่างให้เติมก็ได้ สร้างกะทัดรัด เพื่อให้เข้าใจตรงกันควรมีค่าใช้จ่ายในการกรอกแต่ละช่อง

4. แบบสอบถามด้วยการสัมภาษณ์ ใช้วัดและประเมินผลเกี่ยวกับความคิดเห็น ความรู้สึกและความต้องการของบุคคล เพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ควรจัดเตรียมหัวข้อสำหรับสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ชัดเจนเที่ยงตรงไว้ ผลการสัมภาษณ์ควรจะได้มีการบันทึกและนำมาสรุปและประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง

5. การตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ เช่น การให้ครูนำอุปกรณ์การสอน การจัดทำเอกสารหนังสือต่างๆ ใช้การตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ ใช้วิธีสังเกตผลงานให้ระดับคะแนนเต็มมากที่สุดได้ 5 ดีได้ 4 ก่อนข้างดีได้ 3 พอใช้ได้ 2 ไม่พอใช้ได้ 1 เป็นต้น และต้องคำนึงหลักสำคัญ 2 ประการคือ

5.1 รายละเอียดของสิ่งที่ประเมินว่า จะประเมินในเรื่องใดบ้าง

5.2 กำหนดเกณฑ์ในการประเมินคุณลักษณะอย่างไร จะให้ระดับคะแนนเท่าใด

6. การประชุมปรึกษาหารือและทบทวนการปฏิบัติงาน ประเมินโดยให้ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้แสดงการณปฏิบัติงานของตนว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอะไร

7. การวิจัยในเชิงประเมินผล การประเมินผลการนิเทศการศึกษาบางเรื่อง อาจใช้กระบวนการวิจัย เพราะจะเชื่อถือได้ เที่ยงตรง การใช้วิจัยเพื่อประเมินผลงานนิเทศการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่การวางหัวข้อการวิจัยที่ชัดเจน ตั้งสมมติฐาน สร้างเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ วิธีนี้ใช้เวลามาก สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณมากกว่าวิธีอื่น

8. การประเมินผลและการรายงานผล การประเมินผลงานนิเทศการศึกษา กระทำเพื่อ (1) ปรับปรุงงานของตน และ (2) ให้ผู้บริหารงานนิเทศการศึกษาได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา เพื่อจะได้บริหารงานนิเทศการศึกษาให้ดีขึ้น ขั้นตอนการประเมินผลเพื่อรายงานผลนั้น ศึกษานิเทศก์ควรทำรายงานผลโครงการที่ตนรับผิดชอบแล้วเสนอหัวหน้าหน่วยหรือหัวหน้าฝ่ายแล้วแต่กรณี ลักษณะของรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษามี 2 แบบ คือ (1) แบบที่ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานหรือโครงการนิเทศการศึกษา รายงานการประเมินผลงานของตนเองให้หัวหน้าหน่วย/ฝ่าย ทราบ และ (2) แบบที่หน่วยหรือฝ่ายนิเทศเสนอต่อผู้บริหาร ลักษณะของรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาจะมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบที่ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบในงานหรือโครงการนิเทศการศึกษา รายงานการประเมินผลงานหรือโครงการของตนเองให้หัวหน้าหน่วย หรือหัวหน้าฝ่ายทราบแบบหนึ่ง และอีกแบบหนึ่งเป็นแบบที่หน่วยหรือฝ่ายนิเทศเสนอต่อผู้บริหาร

จากการศึกษาความหมาย จุดมุ่งหมาย ความจำเป็น หลักการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศ กระบวนการการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ สรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษา เป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ คือ ศึกษานิเทศก์ และผู้รับการนิเทศ คือครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาในการช่วยเหลือปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพ การสอนของครู เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการของโลก ครูจึงควรได้รับการดูแลช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้มีขวัญ

กำลังใจ การนิเทศต้องผ่านกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนา การวางแผน และการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนิเทศ โดยใช้เครื่องมือประเมินผลการนิเทศอย่างเหมาะสม และคำนึงถึง กิจกรรมการนิเทศ ผู้รับการนิเทศ และวัตถุประสงค์ของการนิเทศเป็นสำคัญ รวมทั้งเน้นความเป็น ประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพของผู้เรียน

2. การพัฒนารูปแบบโดยใช้ทฤษฎีระบบ (System Theory)

แนวคิดและทฤษฎีระบบเริ่มต้นขึ้นเมื่อประมาณ ปี 1920 – 1940 บรรดานักวิทยาศาสตร์ สังเกตเห็นเหตุการณ์ หรือ ปรัชญาการณ์ต่าง ๆ บนโลกนี้เกิดขึ้นอย่างมีความซับซ้อนเป็นไปในลักษณะ เดียวกันคล้ายกัน ซึ่งเรียกว่า ความเป็นระบบ จนกระทั่งเมื่อประมาณ ปี ค.ศ.1930 Ludving Von Bertalanffy ค้นพบ ทฤษฎีระบบทั่วไป (General Systems Theory) และนำเสนอมุมมองระบบแบบ องค์กรรวม ในปี ค.ศ.1956

ทฤษฎีระบบ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ บนโลกนี้มีลักษณะเป็นระบบ ต้องมีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยระบบจำแนกได้ เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ระบบปิด (Closed System) เป็นระบบที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่สัมพันธ์กับระบบอื่นใด และแยกตนเองออกจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคม สามารถควบคุมได้ เช่น การทดลองทาง วิทยาศาสตร์จะต้องอยู่ในกระบวนการที่ถูกควบคุม และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนได้เพื่อให้ ได้ผลลัพธ์ที่สมบูรณ์ถูกต้อง

ระบบเปิด (Open System) เป็น ระบบที่ต้องปฏิสัมพันธ์ กับ สิ่งต่าง ๆ ทั้ง บุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง มีการเอื้อประโยชน์ พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยสิ่งแวดล้อม ภายนอกมีผลหรือมีอิทธิพลต่อการทำงานขององค์กรด้วย ไม่สามารถควบคุม (ประชุม รอดประเสริฐ, 2543, หน้า 67) วิโรจน์ สารรัตน์ (2545, หน้า 24-25)

ทฤษฎีระบบมีหลักการจดจำซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบหลักได้ 3 ส่วนใหญ่

สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ หรือองค์ประกอบแรกนำไปสู่การดำเนินงาน ของระบบ โดยรวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการของระบบนั้น ๆ ในระบบการศึกษาตัว ป้อนเข้าไป ได้แก่ นักเรียน สภาพแวดล้อมของนักเรียน โรงเรียน สมุด ดินสอ และอื่น ๆ เป็นต้น

กระบวนการ (Process) คือองค์ประกอบต่อมาของระบบ หมายถึง วิธีการ ที่จะนำไปสู่ผลงาน หรือผลผลิตของระบบ และในระบบการศึกษาได้แก่ วิธีการสอนต่าง ๆ เป็นต้น

ผลงาน (Output) หรือ ผลผลิต (Product) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของระบบ หมายถึง ความสำเร็จในลักษณะต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผล ในระบบการศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะต่าง ๆ หรือนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคต ได้ตามอัตถภาพ เป็นต้น

โดยองค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ ผสมผสานอย่างมี เอกภาพเพื่อบรรลุตามเป้าหมายองค์กร

3. แนวคิดเกี่ยวกับการโค้ชครูผู้เรียน

3.1 ความหมายของการโค้ช (Coaching)

ความหมายของการโค้ช องค์กรสหพันธ์นานาชาติด้านการโค้ช (International Coach Federation) อธิบายว่า เป็นความร่วมมือระหว่างผู้โค้ช (Coach) และผู้รับการโค้ช (Coachee) โดยมีกระบวนการพูดคุยท้าทายเชิงความคิด กระตุ้นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อจุดประกายให้ผู้รับการโค้ชเห็นโอกาสและเกิดแรงบันดาลใจให้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างความสำเร็จทั้งด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน

ความหมายของการโค้ชในด้านการศึกษา โค เอส และนิวแมน เอส บี (Koh, S. and Neuman, S.B.) ให้คำอธิบายสรุปได้ว่า การโค้ชเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ได้ทบทวนประสบการณ์ ตรวจสอบความคิด สามารถตัดสินใจและนำทักษะหรือยุทธศาสตร์ที่คิดว่าดีกว่าไปใช้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น โดยผ่านข้อคิดเห็นและความช่วยเหลือทางวิชาการจากผู้ให้คำแนะนำหรือโค้ช

วอลโพล เอ็ม และแมคเคนนัน เอส (Walpole, M. & McKennan, S.) ให้คำอธิบายว่า โค้ชในวงการศึกษา โค้ชเปรียบเหมือนครูของครู โค้ชจะต้องรับ เข้าใจ เข้าถึงความต้องการของครูในโรงเรียน มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทพพลังที่ช่วยเหลือครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนอย่างดีที่สุด

จูลี บอยด์ (Julie Boyd) อธิบายว่า การโค้ชเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ด้านวิชาชีพที่เป็นภารกิจของครู การออกแบบโค้ช จึงควรบูรณาการระหว่างการพัฒนาครูในโรงเรียนควบคู่กับกระบวนการจัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสำหรับครูที่มีประสบการณ์หลากหลาย จุดมุ่งหมายการโค้ชที่เป็นอุดมคติ คือ ควรทำในลักษณะที่เป็นความร่วมมือกันของคณะครูในโรงเรียนและมีการสะท้อนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาความสำเร็จของนักเรียนร่วมกัน

3.2 ความสำคัญของการโค้ช

การโค้ชเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยชี้แนะหรือสนับสนุน เพื่อให้บุคคลได้ค้นพบวิธีการพัฒนาตนเอง แก้ปัญหาและก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค เพื่อไปสู่เป้าหมายใหม่ที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการทักษะใหม่ การปรับระบบคิด การแสวงหาแนวทางใหม่เพื่อยกระดับสมรรถนะในการดำเนินงาน ด้วยความร่วมมือระหว่างผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช ภายใต้ความไว้วางใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน

ในการจัดการเรียนการสอน การโค้ชเป็นกระบวนการสนับสนุนให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาเพื่อยกระดับสมรรถนะตนเองในวิชาชีพ ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ พฤติกรรม และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายสำคัญคือ เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด

การโค้ชมีความสำคัญ เนื่องจากผู้โค้ชเป็นบุคคลที่จะเห็นในสิ่งที่ผู้อื่นไม่เห็น ด้วยการฟังหรือมองไปที่ความตั้งใจ เพราะโค้ชอยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นทิศทางหรือมีมุมมองที่ช่วยให้ผู้รับการโค้ชเห็นความแตกต่างระหว่างความตั้งใจและความคิดหรือพฤติกรรม ช่วยให้ผู้รับการโค้ชได้เห็นความเชื่อผิด ๆ บางอย่างที่เกิดขึ้นจากความคิดหรือพฤติกรรมปกป้องตนเอง

งานวิจัยของ จอยซ์ บี และชาวเวอร์ส บี (Joyce B. and Showers B.) สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการโค้ช กล่าวคือ จาก 5 วิธี การที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของครู คือการนำเสนอด้านทฤษฎี การสาธิตและทำให้ดูเป็นแบบอย่าง การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง การให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งแบบมีโครงสร้างและแบบเปิด (Structured and Open Feedback) เมื่อติดตามผลสะสมต่อ ๆ มา พบว่า การ

เรียนรู้ของวิชาชีพครูผ่านการโค้ชที่ส่งผลกระทบมากและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในห้องเรียนมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเรียนรู้ของวิชาชีพครูผ่านการโค้ชที่ส่งผลกระทบมากและนำมาใช้ประโยชน์ในห้องเรียน

วิธีการ	ผลกระทบ	การนำใช้ประโยชน์ในห้องเรียน
การนำเสนอทฤษฎี	ประมาณ 5 %	ต่ำมาก
การสาธิตและทำให้ดูเป็นแบบอย่าง	ประมาณ 10 %	ต่ำ
การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง	ประมาณ 20 %	ปานกลาง
การให้ข้อคิดเห็นทั้งแบบมีโครงสร้างและแบบเปิด	ประมาณ 25 %	สูง
การโค้ช	ประมาณ 95 %	สูงมาก

3.3 วิธีการโค้ช

การโค้ชเชิงเทคนิค (Technical Coaching) เป็นรูปแบบการโค้ชที่ชาวเวอร์ส บี จอยซ์ บี (Showers B. Joyce B.) ได้พัฒนาขึ้นใช้ในโรงเรียน โดยโค้ชไปสังเกตการสอนแล้ว ประชุมเพื่อพูดคุยช่วยให้ครูได้เชื่อมโยงสิ่งที่อบรมมาสู่การปฏิบัติ วิธีการโค้ชที่ใช้ ได้แก่ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติในชั้นเรียน และการช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคล

การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นรูปแบบที่เพื่อนร่วมงานสองคนหรือมากกว่าขึ้นไปตกลงใจร่วมกันดำเนินงาน เพื่อแลกเปลี่ยนสะท้อนคิด (Reflect) ปรับ ขยาย และพัฒนาทักษะใหม่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยสอนหรือให้การแนะนำซึ่งกันและกัน รวมทั้งแก้ปัญหาในที่ทำงานร่วมกัน หรือทำวิจัยในชั้นเรียน

จอยซ์ บี และชาวเวอร์ส บี (Joyce B. and Showers B.) อธิบายว่า การโค้ชบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู อาจใช้การสังเกต การฟัง การตั้งคำถาม และการให้ข้อคิดเห็น แต่ไม่ใช่การตั้งคำถามโดยตรงแต่ใช้การตั้งคำถามเชิงค้นหา (Probing) และการสะท้อนคิดมากกว่า รวมทั้งช่วยตรวจสอบและประเมิน การโค้ชอาจเป็นการโค้ชเชิงสาระ เช่น การสอนคณิตศาสตร์ การอ่าน หรือการโค้ชเชิงการจัดการเรียนการสอนลักษณะทั่วไปในชั้นเรียน กรณีไม่จำเป็นว่าการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนต้องเป็นครูในสาระเดียวกันก็ได้

روبินส์ พี (Robbins. P.) อธิบายว่า การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีได้หลายวิธี เช่น ถ้าเป็นการสังเกตการสอน จะมีกิจกรรมการประชุมก่อน มีการสังเกตและประชุมหลังการสอน ครูเชิญโค้ชคนหนึ่ง เรียกว่า โค้ชที่รับเชิญ (Inviting Coach) จะช่วยมากำกับกระบวนการโค้ช กำหนดจุดเน้นของการสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการสังเกต การอภิปรายผลการสังเกตอีกวิธีหนึ่ง อาจเป็นการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการเล่าถึงวิธีการสอน/ประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากการให้คำแนะนำที่ครูมักจะไม่ค่อยชอบ หรือการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูคนหนึ่งต้องการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนและให้เพื่อนครูมาสังเกตการสอนและจดบันทึก จากนั้น ก็มาอภิปรายและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกัน ฯลฯ การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเหมาะต่อการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน แต่จะสำเร็จได้นั้นผู้บริหารต้องสนับสนุนการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนี้จะเป็นฐานที่ดีนำไปสู่การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Communities : PLC)

การโค้ชทางปัญญา (Cognitive Coaching) เป็นการชี้แนะที่ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองได้ ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะและกลยุทธ์ต่าง ๆ รวมถึงการใช้เครื่องมือและการพัฒนาด้านจิตใจและความเชื่อ จนถึงระดับที่สามารถกำกับ วิเคราะห์และประเมินตนเองได้ และจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

วิธีการโค้ช มีทั้งวิธีการโค้ชทางตรง (Direct Coaching) หรือการโค้ชเพื่อส่งเสริม (Supportive Coaching) การโค้ชทางตรงเป็นการบอกว่า ควรทำอะไร เหมาะสำหรับผู้รับการโค้ชที่ยังไม่มีประสบการณ์หรือต้องการให้เกิดความสามารถอย่างทันที โดยการอธิบายยุทธวิธีที่สำคัญให้แก่ผู้รับการโค้ชและการเรียนรู้ด้วยการทำงานร่วมกัน รูปแบบนี้เหมาะสำหรับการโค้ชเพื่อพัฒนาทักษะ การให้คำตอบ การสอนงาน และการช่วยแก้ปัญหา ส่วนวิธีการโค้ชเพื่อส่งเสริม เป็นการโค้ชที่ผู้โค้ชเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือให้ผู้รับการโค้ชค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สร้างความมั่นใจเมื่อสามารถค้นพบวิธีการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เรียนรู้จากการทำงานด้วยตนเองและช่วยให้ข้อมูลสำคัญในการดำเนินการแก้ปัญหาหรือทำงาน

3.4 กระบวนการโค้ช

การโค้ชที่มีประสิทธิภาพควรพิจารณาทั้งสภาพแวดล้อม บุคลากรที่เป็นโค้ช ผู้รับการโค้ช รวมถึงลักษณะของงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการโค้ช ควรกำหนดขั้นตอนที่ละขั้นตอนไปจนถึงปลายทางที่ตั้งเป้าหมายไว้ ขั้นตอนหลัก ๆ ของการโค้ชประมวลสรุปจากแนวคิดและข้อเสนอของนักวิชาการ ได้ดังต่อไปนี้

1) การกำหนดพันธกิจในการโค้ชและประเด็นที่ต้องการพัฒนา ผู้โค้ชจะช่วยผู้รับการโค้ชค้นพบปัญหา ข้อขัดข้อง หรือความต้องการการพัฒนาตนเอง โดยผู้โค้ชทำหน้าที่รับฟังและตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้รับการโค้ชสามารถตัดสินใจได้อย่างชัดเจนถึงจุดที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการความเปลี่ยนแปลง เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

2) การวางแผนทำข้อตกลงระหว่างผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และเป็นเป้าหมายที่ผู้รับการโค้ชต้องการบรรลุผลในอนาคต โดยทั้งสองฝ่ายต้องเคารพข้อตกลงนั้น

นอกจากเป้าหมายหลักแล้ว การกำหนดเป้าหมายถึงระดับความสามารถจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในกระบวนการโค้ชได้ดี ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์สมรรถนะ ที่ช่วยบอกว่ามีจุดใดที่ต้องการพัฒนา ช่วยให้ทั้งโค้ชและผู้รับการโค้ชได้เข้าใจและเรียนรู้ด้วยกัน โดยอยู่ในบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดี

3) การวางแผนการดำเนินงาน การออกแบบตารางเวลาการโค้ชช่วยให้จัดการโค้ชภายในเวลาที่เหมาะสมโดยพิจารณาเรื่องทักษะที่จะฝึก ลำดับขั้นตอนในการโค้ช วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการฝึกประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนงาน

4) การดำเนินการโค้ช เงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู คือการสวดิต การฝึกปฏิบัติ การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการชี้แนะ/สอนแนะจากทฤษฎีไปสู่การสวดิตหรือทำให้ดู ดังนั้นการที่โค้ชเปิดพื้นที่ให้ได้ฝึกปฏิบัติ จากการนำความรู้หรือทักษะใหม่ไปใช้ ช่วยก่อให้เกิดความก้าวหน้า และถ้าโค้ชดำเนินการในสถานที่ทำงาน หรือในสถานที่ทำงาน จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการนำทักษะและยุทธวิธีที่ได้เรียนรู้อย่างใหม่ไปใช้สอนในชั้นเรียนได้

กระบวนการโค้ชเป็นการเรียนรู้และร่วมพัฒนาระหว่างโค้ชและผู้รับการโค้ชพร้อมกันในสถานที่ทำงาน โดยอยู่บนฐานความเอื้ออาทรกัน แต่ไม่ฝืนเมื่อไม่เป็นไปตามแผน หน้าที่สำคัญของ

การโค้ชในขั้นนี้ คือการสร้างพื้นที่ปลอดภัย สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการโค้ช ให้ผู้รับการโค้ช เปิดใจ สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นระหว่างกัน ผู้รับการโค้ชต้องตัดสินใจให้ชัดเจนถึงปัญหาหรือ ข้อขัดข้องที่ต้องการแก้ไข โดยเปิดกว้างพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไปจนถึงการรับรู้ถึงการกระทำ พฤติกรรม เปลี่ยนมุมมอง ความคิดและความรู้สึกของตน รู้จักคุณค่าในตนเอง พร้อมทั้งจะก้าวออกจาก จุดที่คุ้นชิน และเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ โค้ชยังมีบทบาทช่วยท้าทาย เพื่อให้มีการพัฒนาเร็วขึ้น และเมื่อผู้รับการโค้ชตระหนักรู้ มีการวางแผนเพื่ออนาคต ลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โค้ชจะเปิดพื้นที่ให้ลงมือทำ และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า

เทคนิคการโค้ชมีหลากหลาย เช่น การเป็นแบบอย่างการสอนในห้องเรียน (Modeling) การเป็นที่ปรึกษา (Counseling) การเป็นกระจกสะท้อน (Mirroring) การเล่าเรื่อง (Storytelling) การให้ความรู้/สอนงาน/ช่วยอำนวยความสะดวก (Instructing/Facilitating) ซึ่งควรเป็นการโค้ชจากทฤษฎีไปสู่ การสาธิตหรือการทำให้ดูเท่ากับเป็นการแบ่งปันความรู้ในระหว่างการปฏิบัติงาน (Knowledge in Action) ซึ่งจะได้เรียนรู้ได้เร็วขึ้นเมื่อเรียนจากการทำงาน การโค้ชในสถานที่ทำงาน (On-Site Coaching) ควบคู่ไปกับการพัฒนาการตั้งกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการนำทักษะและยุทธวิธีที่ได้ เรียนรู้อย่างใหม่ใช้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ดีขึ้น

การสนทนา (Dialogue) เป็นอีกเทคนิคที่มีการนำมาใช้ในการโค้ช ซึ่งเป็นการพูดคุยระหว่าง โค้ชและครูเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังที่ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ได้อธิบายไว้ว่า โค้ชต้องไม่เน้นการสั่ง ให้ คำแนะนำ หรือกึ่งสอน ต้องเน้นการพูดคุยและตั้งคำถาม เพื่อให้ครูถกคิดและเห็นแนวทางได้คำตอบ ด้วยตนเอง ไม่ใช่โค้ชทำหน้าที่ให้คำตอบ

วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในการทำงานกับครู คือ โค้ชเคารพในความสามารถการตัดสินใจของ ผู้รับการโค้ช/ครูด้วย ครูได้ตัดสินใจด้วยตนเองตามความต้องการของตนเมื่อได้รับการชี้แนะทางเลือก และมีโอกาสเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ของโค้ชเช่นกันส่วนวิธีการที่ประสบความสำเร็จน้อยที่สุดคือการสั่งให้ทำ

5) การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นกระบวนการให้ข้อมูลเพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่ เกิดขึ้นจากการเรียนรู้/ปฏิบัติ ระหว่างการดำเนินงาน เช่น หลังจากสังเกตการณ์จัดการเรียนการสอน ของครู การสะท้อนกลับระหว่างการดำเนินงาน ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

ในการสะท้อนกลับควรหลีกเลี่ยงการวิจารณ์ที่ตัวบุคคล แต่ควรให้คำแนะนำที่เน้นการ กระทำ การสะท้อนกลับที่ประกอบด้วยคำชม มีผลต่อจิตใจ แต่ต้องเป็นคำชมที่มาจากความจริงใจด้วย การสะท้อนคิด (Reflection) เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเน้นให้ผู้รับการโค้ช สะท้อนคิดเรื่องที่ได้เรียนรู้ การเรียนรู้จากสิ่งที่ทำได้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โค้ชอาจใช้วิธีตั้ง คำถามต่อผู้รับการโค้ช เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และควรอยู่ในบรรยากาศที่เป็นมิตร สิ่ง สำคัญของการสะท้อนคิดคือ การตีความ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้อธิบายความหมายหรือการหา ความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการเข้าใจตนเองและสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง กระบวนการสะท้อนคิดอาจผนวกกับการชี้แนะ ซึ่งเป็นการเสนอแนวทางใหม่ แนวคิดใหม่ จะช่วยเร่ง พัฒนา/รับเอาวิธีการนั้นไปปรับใช้ได้เร็วขึ้น

การให้ข้อมูลสะท้อนกลับหรือในการสะท้อนคิด โค้ชควรสามารถจับอารมณ์ ความรู้สึก และการแสดงออกทั้งทางกายและใจได้อย่างเหมาะสม ตีความหมายและแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและ

ข้อคิดเห็นของคู่สนทนาหรือผู้รับการโค้ช เพื่อให้การสะท้อนคิดหรือข้อมูลป้อนกลับนั้นเกิดประโยชน์มากที่สุด นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง/การพัฒนาที่ต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพได้

การโค้ชการจัดการเรียนการสอน การถ่ายวิดีโอในห้องเรียนระหว่างครูผู้สอนเป็นวิธีหนึ่งที่เป็นประโยชน์ บอรีนและคณะ (Boreen J. et al.) อธิบายว่า หลังถ่ายทำวิดีโอเสร็จ โค้ชและครูจะแยกกันไปดูวิดีโอ แล้วจึงมาอภิปรายสะท้อนคิดกันว่า การสอนดังกล่าวช่วยบรรลุเป้าหมายหรือไม่อย่างไร หากปรับ ควรปรับอย่างไร ซึ่งการถ่ายทำวิดีโอ ทั้งสองฝ่ายต้องทำความเข้าใจตกลงกันก่อนระยะแรก ๆ ครูไม่ชอบให้มีการถ่ายวิดีโอ ให้เสียงไปถ่ายที่ตัวนักเรียนแทน แต่ก็ได้ยินการสอนของครูอยู่ดี โค้ชต้องช่วยให้ครูกังวล/กลัวกับการถ่ายวิดีโอ จนให้ครูเห็นประโยชน์และคุ้นชิน

3.5 คุณสมบัติของผู้โค้ช

3.5.1 สิ่งที่ครู/ผู้รับการโค้ชควรรู้

ในกระบวนการโค้ช ครูที่เป็นผู้รับการโค้ช (Coachee) ควรตระหนักว่าควรเป็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยทำงานร่วมกับโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะตนเองที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของนักเรียน อีกทั้งครูต้องเข้าใจว่าตนเองมีบทบาทเป็นผู้ร่วมงานอย่างแข็งขันกับโค้ช ไม่ใช่คอยรับฟังแต่คำสั่งแนะฝ่ายเดียว ซึ่งอยู่บนฐานความสัมพันธ์แบบพี่เลี้ยง - ครูใหม่ (Mentor – Novice Relationship)

นอกจากนี้ ที่สำคัญคือ ครูต้องรู้และกำหนดเวลาอย่างเพียงพอที่จะประชุมร่วมกับโค้ช (การสังเกตก่อนและหลังการวางแผน) ใช้เวลาเพียงพอที่จะพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และกลวิธีใหม่ ๆ รวมทั้งจะต้องรับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนและประเมินความก้าวหน้าของตนเองในช่วงเวลาของการโค้ชด้วย

3.5.1 คุณสมบัติของผู้โค้ช

กระบวนการโค้ชหรือหนุนนำอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้โค้ชกับผู้รับการโค้ช ทำงานร่วมกันของทั้งสองฝ่ายที่มีเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น คุณสมบัติที่สำคัญที่โค้ชควรมีคือ ความตั้งใจจริง มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นเป็นพื้นฐาน ยอมรับและให้เกียรติผู้อื่น ชื่อตรงเปิดเผย แสดงออกถึงการยกย่องหรือชื่นชมในความสามารถของผู้อื่น

ทักษะสำคัญที่โค้ชควรมี จูลี บอยด์ (Julie Boyd) ระบุว่า มีทั้งทักษะที่เป็นทักษะจำเป็นในลักษณะทักษะทั่วไป (Generic Skills) ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเจรจา/ต่อรองและการตัดสินใจ ความสามารถในการเลือกใช้เพื่อเริ่มการสนทนา ความเป็นผู้นำและทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ความรู้ในด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตร ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ความตระหนักในเรื่องทรัพยากร (การเข้าถึงสื่อ และแหล่งเรียนรู้) ภูมิวิธีโค้ช การใช้ข้อมูลเพื่อแสดงผลการพัฒนา และทักษะความสามารถที่ควรมีในระดับห้องเรียนด้วย

ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โค้ชจะต้องมีทักษะการสื่อสารทั้งในฐานะผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ผ่านการแสดงออกทั้งภาษาพูดและภาษากาย อีกทั้งสามารถสร้างบรรยากาศหรือพื้นที่ปลอดภัย (safety Zone) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การสื่อสารด้วยความจริงใจ มีความสามารถในการเจรจาต่อรอง และตัดสินใจ

แต่ละรูปแบบของการสื่อสารอาศัยทักษะ การรับฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยความอดทนและสมาธิ เพราะในขณะที่ฟังก็ต้องทำความเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึก หรือความในใจที่อยู่เบื้องหลังการแสดงออก ต้องไม่ขัดจังหวะ ไม่ได้แย้ง จดบันทึกเมื่อ

จำเป็น เพื่อหลีกเลี่ยงการฟังและการตีความอย่างผิวเผิน รวมถึงแสดงความเอาใจใส่ต่อคู่สนทนา เช่น สบตา พยักหน้า เป็นต้น ซึ่งจะทำให้คู่สนทนาเห็นถึงความตั้งใจและใส่ใจที่มอบให้อย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นถึงการยอมรับ ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีและการสนทนาที่มีประสิทธิภาพ

3.5.3 ทักษะและความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะเพิ่มเติมคือ

ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา(Content Knowledge) โค้ชต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ระดับความกระจ่างและความชำนาญในเนื้อหาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับโค้ชด้านเนื้อหาสาระ แม้จะเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา โค้ชก็ไม่ควรบอกให้ครูทำ แต่ช่วยเป็นแหล่งทรัพยากรให้ครูและช่วยเป็นสื่อกลางที่ให้ครูได้สะท้อน

ความรู้ด้านหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอน (Curriculum & Pedagogical Knowledge) โค้ชควรมีความรู้และคุ้นเคยกับหลักสูตร และเข้าใจวิธีที่เด็กเรียน มีความรู้เกี่ยวกับสื่อเอกสาร แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มาใช้สนับสนุนการพัฒนาครูด้านเนื้อหาและเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอน

นอกจากนี้ โค้ชที่ดีควรมีทักษะและความสามารถในระดับห้องเรียนด้วย เช่น การสังเกตห้องเรียนและสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับทั้งด้านการเขียนหรือด้วยวาจา การช่วยวางแผนการจัดการเรียนการสอนและเพิ่มขยายการเรียนรู้ทักษะเฉพาะ การพัฒนาความเป็นผู้นำแก่ครูเพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานและการเรียนรู้ของเพื่อนครู การสาธิตวิธีการจัดการเรียนการสอน (ถ้าได้พูดคุยกันแล้ว) และการช่วยแปลงการเรียนรู้ใหม่ ๆ สู่ห้องเรียน เป็นต้น

เบอร์กินส์ เจ และ ริทช์ซี เอส (Burkins. J & Ritchie. S) ได้อธิบายถึงความเชี่ยวชาญของโค้ชว่ามี 3 ระดับด้วยกัน คือ

ระดับที่ 1 เป็นระดับของครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน (Teacher Relates to Student) ความชำนาญของโค้ชระดับนี้ เป็นระดับที่การสอนนักเรียน โค้ชต้องรู้ทั้งสาระและวิธีการจัดการเรียนการสอน แม้โค้ชจะไม่สอนนักเรียนโดยตรง แต่โค้ชต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมที่จะช่วยสนับสนุนครูที่จะจัดการเรียนการสอนนักเรียนได้ดี

ระดับที่ 2 เป็นระดับของโค้ชที่เกี่ยวข้องกับครู (Coach Relates to Teacher) นอกเหนือจากความสามารถและความชำนาญระดับที่ 1 แล้ว โค้ชจะต้องรู้และเข้าใจสาระเกี่ยวกับการโค้ชผู้ใหญ่ (ซึ่งคือครู) สาระที่ต้องรู้ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การศึกษาของผู้ใหญ่ วิธีการเรียน ชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ ฯลฯ

ระดับที่ 3 เป็นระดับโค้ชสัมพันธ์กับโค้ช (Coach Relates to Coach) ความชำนาญระดับนี้ โค้ชจะสามารถสนับสนุนหรือได้รับการสนับสนุนจากโค้ชคนอื่น ความชำนาญการคล้ายคลึงกับระดับที่สอง ที่ต้องมีการสนทนา การตั้งคำถาม รู้การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ฯลฯ สิ่งที่แตกต่างกันจากระดับสองคือจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์เป็นกลุ่ม ๆ ได้ กล่าวคือเข้าใจบริบทต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์เป็นครูมาก่อน

โค้ชที่ชำนาญการจะต้องเข้าใจทั้งสามระดับและสังเคราะห์เพื่อดำเนินการในแต่ละระดับได้อย่างถูกต้อง

เบอร์กินส์ เจ และริทช์ซี เอส ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า โค้ชมีโอกาสในการพัฒนาทางวิชาการค่อนข้างจำกัด ดังนั้น โค้ชควรต้องการโอกาสพัฒนาตนเอง หรือร่วมกันพัฒนา วิธีหนึ่งคือ การสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Communities : PLC) การสร้างชุมชน

วิชาชีพแห่งการเรียนรู้ ซึ่งไม่ใช่แค่การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการง่าย ๆ แต่เป็นการเรียนรู้ระหว่างโค้ชด้วยกันจากสนทนาและตั้งคำถามหรือสอบถามกัน

3.6 การนิเทศแบบโค้ช (Coaching)

การนิเทศแบบโค้ช เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ศึกษานิเทศก์ รวมทั้งเครือข่ายการนิเทศที่เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศการสอน การดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตลอดจนสามารถเสริมสร้างการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง การนำเทคนิคการนิเทศแบบโค้ช (Coaching) มาใช้ในการนิเทศการสอน จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

การนิเทศแบบโค้ช (Coaching) เป็นวิธีการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงาน หรือการช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่หรือได้รับการอบรมมา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การโค้ชมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง 3 ประการ คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน ที่ตั้งอยู่บนหลักการของการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-Construction) โดยยึดหลักว่าไม่มีใครรู้มากกว่าใคร จึงต้องเรียนไปพร้อมกัน เพื่อให้ค้นพบวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง(สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2533 : 2-7)

3.6.1 การโค้ชเพื่อการรู้หนังสือและการอ่าน (Literacy Coaching or Reading Coaching)

คำว่า Literacy Coaching หมายถึง การโค้ชเพื่อช่วยให้มีความรู้ มีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การโค้ชเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน (Reading Coaching) การโค้ชเพื่อช่วยครูพัฒนาทักษะการอ่านแก่นักเรียน ผู้ทำหน้าที่โค้ชอาจทำหน้าที่สอนครูเกี่ยวกับยุทธวิธีการอ่าน การใช้แผนภูมิแผนภาพ หรือกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทอ่านมากขึ้น ถ้าผู้ทำหน้าที่โค้ชเพื่อพัฒนาการรู้หนังสือ อาจจะมีควมรับผิดชอบ โดยการช่วยนักเรียนพัฒนาทักษะการเขียน และทักษะการอ่านในทุกวิชา บทบาทของโค้ชเพื่อพัฒนาการรู้หนังสือกับโค้ชเพื่อพัฒนาการอ่านค่อนข้างชัดเจนทั้งคู่ บทบาทและหน้าที่ เช่น ในยุคศตวรรษที่ 21 Literacy Coaching คือโค้ชที่มทำหน้าที่ช่วยพัฒนาความรู้จะต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถด้านการอ่าน ลากรอ่านออกเขียนได้ด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นต้น (วีชรา เล่าเรียนดี, 2556 : 111-112)

นอกจากนี้ การโค้ชเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ หรือการรู้หนังสือ ดำเนินการดังนี้

- 1) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Sharing Information) ระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
- 2) การเตรียมความพร้อม สำหรับการโค้ช คือ ผู้ทำหน้าที่โค้ช ครูผู้รับการโค้ช จุดประสงค์สำคัญจากการโค้ช ก็คือ ผลการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนท่าจากการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Expert Teacher) ของครูที่ได้รับการโค้ช การโค้ชจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ความเชี่ยวชาญด้านการสอน โดยมีแนวคิดเชิงระบบง่าย ๆ ดังนี้

Literacy Coaching → Expert Teacher → Student Achievement

3) การเลือกโค้ชที่เหมาะสม โค้ชต้องมีความรู้ความสามารถสูง โดยเฉพาะถ้าจะต้องพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่ง วิธีการใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น โค้ชที่จะทำการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการอ่านให้แก่ครูจะต้องมีความเชี่ยวชาญด้านการอ่านจริงและเป็นที่ยอมรับ

4) พัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของ การพัฒนาในวิชาชีพระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการ ถ้าผู้มีส่วนร่วมมีความเต็มใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น ในการเริ่มต้นในการพัฒนาอย่างจริงจัง เป็นการเริ่มต้นบนรากฐานที่ดีในการพัฒนาต่อไป

5) กำหนดความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ต่อกันที่ชัดเจน เพราะเมื่อใดที่ผู้บริหารครู และโค้ชทำงานร่วมกัน ผลการเรียนรู้ของนักเรียนต้องมีการพัฒนาขึ้น

6) โค้ชต้องติดต่อประสานสัมพันธ์กับโรงเรียนตลอดเวลา การพบปะพูดคุยกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกสัปดาห์ หรือ สองสัปดาห์ต่อครั้งอย่างต่อเนื่อง

7) โค้ชต้องรู้ว่าแหล่งความรู้มีอะไรบ้าง และเข้าถึงได้อย่างไร เช่น เว็บไซต์ต่าง ๆ ศูนย์สื่อต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะเข้าถึงได้

8) การพูดภาษาเดียวกัน ผู้มีส่วนร่วมทุกคนต้องพูดอธิบายในเรื่องเดียวกันได้เข้าใจ

9) การประเมินความก้าวหน้า การติดตามดูแลช่วยเหลือความก้าวหน้าของครูในการใช้หลักสูตรการส่งเสริมการอ่าน หรือยุทธวิธีสอนจะต้องมีการเก็บบันทึกข้อมูล ครูผู้สอนและโค้ชก็ต้องได้รับการฝึกอบรมและมีการประเมินความก้าวหน้า

10) มีการวางแผนเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.6.2 การโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (Student Centered Coaching)

แนวคิด

การโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (Student Centered Coaching) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้มีความสำคัญกับนักเรียนและยึดนักเรียนเป็นสำคัญก่อนเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าเป้าหมายสุดท้ายสำคัญในการนิเทศปัจจุบันหรือการโค้ชทุกรูปแบบจะเน้นพัฒนาการของการเรียนรู้ของนักเรียนก็ตาม การโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็นแนวคิดและงานของ Dane Serney (2011 อ้างถึงใน วัชรวิศา เล่าเรียนดี, 2556 : 323) จุดเด่นและลักษณะสำคัญของการโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือ การดำเนินการโค้ชที่โรงเรียน โดยความร่วมมือของโค้ชผู้บริหาร และครู เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นโค้ชที่มีวัตถุประสงค์ คือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าการมุ่งปรับปรุงการปฏิบัติของครู การโค้ช แนวทางการโค้ช มุ่งสู่พัฒนาการของผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องวัดได้และประเมินได้ชัดเจน

สาระสำคัญของการโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1) การโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กำหนดเป้าหมายเฉพาะ คือ พัฒนานักเรียน เป็นความร่วมมือกันของโค้ช ผู้บริหาร และครูผู้สอน

2) ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งต้องมีการร่วมมืออย่างจริงจังในการโค้ชและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3) เป็นการวัดและประเมินผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอันเนื่องมาจากการโค้ช

4) การพัฒนาวิชาชีพด้วยการโค้ชภายในโรงเรียนมีหลายรูปแบบ หลายวิธีการปฏิบัติที่ใช้แพร่หลายต่อเนื่อง และประสบผลสำเร็จ แต่การโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญจะช่วยยืนยันได้ว่าการโค้ชเป็นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของครูและบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลถึงพัฒนาการของผลการเรียนรู้ของนักเรียนจริง

5) การโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะและการปฏิบัติที่ชัดเจนของการโค้ชในโรงเรียน โดยบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยตรง

บทบาทของผู้บริหารในการโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1) ทำความเข้าใจหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติ ของการโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ พร้อมกับโค้ชหรือผู้ทำหน้าที่โค้ช เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับคณะครูในโรงเรียน ไม่ใช่โค้ช

2) ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมของการเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดขึ้นในโรงเรียน บุคลากรทุกคนในโรงเรียนหรือครูทุกคน และผู้บริหาร เป็นนักเรียนที่ต้องเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

3) ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการโค้ชทุกขั้นตอนของการโค้ช คำถาม และการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้บริหาร โค้ช และครู คือ เราต้องการให้นักเรียนของเราเรียนรู้และพัฒนาเรื่องใด เราจะได้รู้อย่างไรว่านักเรียนของเราเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามเป้าหมาย เราจะช่วยนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนด้วยวิธีใหม่ ๆ อย่างไร การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์และจุดเน้น การโค้ชจากการปรับปรุงพัฒนาครูให้ได้ตามมาตรฐานและการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นการปรับปรุงพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญเป็นเรื่องใหม่ โค้ชทำหน้าที่โค้ชโดยลำพังไม่ได้ โรงเรียนต้องมีผู้นำเคียงข้างร่วมมือตลอดเวลาจึงจะทำให้การพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนเพื่อนักเรียนโดยโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

ขั้นตอนการโค้ชที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

1) ร่วมกันระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้

2) วัดและประเมินผลนักเรียนก่อนเรียน โดยเปรียบเทียบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3) จัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

4) วัดและประเมินผลหลังเรียน เพื่อตรวจสอบตัดสินว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่

4. การยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET)

4.1 แนวทางการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET)

ในปัจจุบันนี้ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ถือเป็น การทดสอบทางการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับจากทุกงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นการทดสอบในการใช้ข้อสอบที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ ทำให้ผลที่ได้จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสะท้อนถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้งนักเรียนที่เข้าสอบอีกด้วย ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีแนวนโยบายในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ขึ้น โดยมีแนวทางในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สถานศึกษาทุกแห่งที่มีนักเรียนเข้าร่วมการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ต้องทำการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ปีการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่แท้จริงของหน่วยงานตนเอง และทำการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และนำไปสู่การจัดทำแผนการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษา

2) การสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการทดสอบ NT/O-NET แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สถานศึกษาทุกแห่งควรชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทดสอบ NT/O-NET ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจเป็นเบื้องต้นให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษาทุกท่าน เพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน (Accountability) ของบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยประเด็นในการชี้แจงสื่อสารทำความเข้าใจ ควรประกอบด้วย

- แผนผังแบบทดสอบ (Test Blueprint) และคุณลักษณะเฉพาะของแบบทดสอบ (Test specification)

- รูปแบบข้อสอบ กระดาษคำตอบ และวิธีการตรวจให้คะแนนของข้อสอบประเภทต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3) การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับการทดสอบ NT/O-NET

สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ โดยมีมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างการทำนงงานในระดับสถานศึกษากับการทำนงงานในระดับชาติ โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาดำเนินการใน 2 ส่วน ดังนี้

- การจัดการเรียนการสอนอิงมาตรฐานและตัวชี้วัด (Standard based Learning)
- การวัดและประเมินผลอิงมาตรฐานและตัวชี้วัด (Standard based Evaluation)

4) การจัดทำระบบส่งเสริมสนับสนุนการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในการสอบ NT/O-NET

ระบบส่งเสริม สนับสนุนการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในการสอบ NT/O-NET ระดับสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้พัฒนาระบบส่งเสริม สนับสนุนการยกระดับให้ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) อันทันสมัย เพื่อให้สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- การจัดทำระบบส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
- การจัดทำระบบส่งเสริมสนับสนุนการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน

5) การนิเทศ กำกับติดตามการยกระดับคุณภาพผู้เรียนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศ กำกับ ติดตามการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษาจากบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดความตระหนักและมีการตื่นตัวอยู่เสมอ ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การยกระดับคุณภาพของผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งแนวทางการดำเนินงานจะดำเนินใน 2 ส่วน คือ

- การกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผนยกระดับของสถานศึกษาต่าง ๆ

การนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลในชั้น

4.2 การวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ในแต่ละปีการศึกษาสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมทำการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) จะได้แบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยแบบรายงานผลของนักเรียนเป็นรายบุคคล และแบบรายงานผลของสถานศึกษา ซึ่งแบบรายงานต่าง ๆ จะมีข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญมากมาย แต่ในความเป็นจริงบุคลากรส่วนใหญ่มักให้ความสนใจอยู่กับข้อคำถามเพียง 3 ข้อคำถาม คือ

1. “ผลการทดสอบของเราสูงกว่าระดับประเทศกี่วิชา ?”
2. “ผลการทดสอบของเราสูงกว่าปีที่ผ่านมาหรือไม่ ?” และ
3. “ผลการทดสอบของเราอยู่ที่เท่าไรของเขตฯ ?”

ในความเป็นจริงแล้วแบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติให้ข้อมูลสารสนเทศมากกว่าคำตอบของข้อคำถามข้างต้น ซึ่งสารสนเทศที่ได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์หาจุดอ่อนหรือปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหารวมทั้งจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หรือแผนยกระดับคุณภาพผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งจะถือว่าเป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนจากสภาพปัญหาที่แท้จริง ดังนั้นแผนการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษาไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกัน ควรแตกต่างกันตามสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษาในแต่ละปี

การวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ เป็นขั้นตอนแรกที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการหลังจากที่มีการประกาศผลการทดสอบ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาจุดอ่อนหรือปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหารวมทั้งจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หรือแผนยกระดับคุณภาพผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา แต่ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) สถานศึกษาต้องทำความรู้จักเกี่ยวกับแบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติทุกฉบับเสียก่อน ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศจากแบบรายงานดังกล่าว โดยมีรายละเอียดของแบบรายงาน ดังต่อไปนี้

4.2.1 การศึกษาแบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET)

1) แบบรายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT)

แบบรายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ระดับสถานศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 แบบสรุปรายงานผลการสอบของโรงเรียน (School 01)
- ฉบับที่ 2 แบบรายงานค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบของโรงเรียน (School 02)
- ฉบับที่ 3 แบบรายงานผลการทดสอบนักเรียนจำแนกรายบุคคลในแต่ละด้าน (School 03)
- ฉบับที่ 4 แบบรายงานผลการทดสอบนักเรียนจำแนกรายบุคคลในแต่ละตัวชี้วัด (School 04)
- ฉบับที่ 5 แบบรายงานจำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบถูกรายข้อ (School 05)
- ฉบับที่ 6 แบบรายงานจำนวนนักเรียนจำแนกช่วงคะแนนของผลการทดสอบ (School 06)
- ฉบับที่ 7 แบบรายงานผลการเรียงลำดับตามคะแนนค่าเฉลี่ยนักเรียน (School 07)
- ฉบับที่ 8 แบบรายงานผลการทดสอบของโรงเรียนย่อยหลัง 3 ปี (School 08)
- ฉบับที่ 9 แบบรายงานค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบจำแนกนักเรียนรายคน (School 09)

2) แบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)

แบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับสถานศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 ผลการทดสอบรายบุคคลสำหรับโรงเรียน
- ฉบับที่ 2 ค่าสถิติแยกตามมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน
- ฉบับที่ 3 ร้อยละของนักเรียนที่ตอบถูกในแต่ละข้อสำหรับโรงเรียน
- ฉบับที่ 4 ช่วงคะแนนของผู้เข้าสอบ สำหรับโรงเรียน
- ฉบับที่ 5 ค่าสถิติแยกตามสาระสำหรับโรงเรียน
- ฉบับที่ 6 ค่าสถิติแยกตามรายวิชาสำหรับโรงเรียน

ดังนั้น แบบรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติแต่ละฉบับ จะให้สารสนเทศที่แตกต่างกัน ซึ่งสถานศึกษาควรทำการวิเคราะห์หาสารสนเทศของแบบรายงานแต่ละฉบับ

4.2.2 การวิเคราะห์หากกลุ่มสาระการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเร่งด่วน

หลักในการวิเคราะห์หากกลุ่มสาระการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเร่งด่วน ให้สถานศึกษาพิจารณาเปรียบเทียบผลการทดสอบในภาพรวมของสถานศึกษากับเกณฑ์การตัดสิน (cut score) ที่ผู้พิจารณากำหนดขึ้น ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณามี 2 ประเภท คือ

1) เกณฑ์การตัดสินแบบอิงกลุ่ม (Norm referenced cut score) เป็นการเปรียบเทียบผลการทดสอบในภาพรวมของสถานศึกษากับผลการทดสอบของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติในปีการเดียวกัน เช่น คะแนนเฉลี่ยของประเทศ คะแนนเฉลี่ยของต้นสังกัดคะแนนเฉลี่ยของจังหวัด หรือคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มของสถานศึกษาที่มีขนาดเดียวกับสถานศึกษา เป็นต้น

2) เกณฑ์การตัดสินแบบอิงเกณฑ์ (criteria referenced cut score) เป็นการเปรียบเทียบผลการทดสอบในภาพรวมของสถานศึกษากับค่าคะแนนคงที่ที่เกณฑ์ในตัดสิน (Cut score)

ที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด ซึ่งเกณฑ์ในการตัดสินนี้จะต้องอยู่บนฐานของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติในปีการศึกษาที่ผ่านมา มาของสถานศึกษา และศักยภาพของสถานศึกษาอีกด้วย ซึ่งเกณฑ์ในการตัดสินสามารถกำหนดได้ ดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 คะแนนของมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีไม่ทิศทางที่ชัดเจน ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยรวมของทุกปี เป็นเกณฑ์การตัดสิน

กรณีที่ 2 คะแนนของมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีลดลงอย่างต่อเนื่อง ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยรวมของทุกปี เป็นเกณฑ์การตัดสิน

กรณีที่ 3 คะแนนของมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยปีปัจจุบันรวมกับระยะห่างของคะแนนปีปัจจุบันกับคะแนนปีที่ผ่านมา เป็นเกณฑ์การตัดสิน

สถานศึกษาสามารถเลือกใช้เกณฑ์การตัดสินในการพิจารณากลุ่มสาระการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเร่งด่วน ได้ตามความเหมาะสมโดยให้ยึดบริบทของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

4.2.3 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเร่งด่วน)

การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเร่งด่วน) ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น สถานศึกษาสามารถพิจารณาจากการวิเคราะห์มาตรฐานหรือสาระการเรียนรู้ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วนย้อนหลัง 3-5 ปี ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่จะมาจากคุณภาพของผู้เรียน หรือการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ซึ่งผลการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากผลพิจารณาดังกล่าว พอสามารถสรุปสาเหตุของปัญหาได้ดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 มาตรฐานหรือสาระการเรียนรู้ใดที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน ไม่ต่อเนื่อง ตลอด 3-5 ปี แสดงว่า สาเหตุของปัญหามาจากคุณภาพของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา

กรณีที่ 2 มาตรฐานหรือสาระการเรียนรู้ใดที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน ต่อเนื่อง ตลอด 3-5 ปี แสดงว่า สาเหตุของปัญหามาจากการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

4.2.4 การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา

การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ในปีการศึกษาที่ผ่านมาของสถานศึกษา ควรมีหลักการในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) แนวทางการแก้ไขปัญหาจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับจากสภาพปัญหาตามความเป็นจริง และสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง รวมทั้งสภาพบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบัน

2) แนวทางการแก้ไขในแต่ละประเด็นปัญหา สถานศึกษาควรกำหนดปัญหาอย่างหลากหลาย เพื่อให้สถานศึกษามีทางเลือกในการปรับเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหา ในกรณีที่แนวทางการแก้ไขปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจน

3) ควรมีการสะท้อนหรือทบทวนการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) อย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากที่ได้ลงมือแก้ไขปัญหา ซึ่งบางครั้งอาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วย

4) แนวทางการแก้ไขปัญหาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ถ้าแนวทางการแก้ไขปัญหาใดที่มีรูปแบบเหมือนกันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถนำมา กำหนดเป็นกิจกรรมหลักในแผนการยกระดับคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาได้เลย ส่วนแนวทางการ แก้ไขปัญหาใดที่ไม่เหมือนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ก็ให้สถานศึกษาดำเนินการในลักษณะการทำวิจัย ในชั้นเรียน หรือวิจัยของสถานศึกษาได้เลย

5. แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา (PLC)

5.1 ความหมายของ PLC

วิจารณ์ พานิช (2556) ให้ความหมายของ PLC (Professional Learning Community) ของครูไว้ว่า PLC ของครู คือการรวมตัวกันจัดการความรู้ของครู คือเป็น KM ครูนั่นเอง เป็นกลไกช่วยสนับสนุนให้ครูสร้างความรู้ขึ้นใช้ทำหน้าที่ครู และนำความรู้ไปใช้ทำหน้าที่ครู เพื่อให้ศิษย์ เกิดการเรียนรู้ชนิด “รู้จริง” (mastery) โดยในทาง KM การรวมตัวกันจัดการความรู้ของคนทำงาน เดียวกันหรือคล้ายๆ กัน เรียกว่า CoP (Community of Practice) เรียกในชื่อไทยว่า **ชุมชนแนวปฏิบัติ** ชุมชนแนวปฏิบัติของครู ก็คือ PLC ครูนั่นเอง การจัดการ PLC ครูจึงใช้หลักการและวิธีการของ CoP

ที่มงาน coaching and mentoring (2555) ให้ความหมายของ PLC ว่าคือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC คือ การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากข้างต้นสรุปได้ว่า Professional Learning Community ของครู หรือ PLC ของครูคือ การที่ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(stakeholder)ทั้งหมด ได้รวมตัวกัน ระดมความคิด ประสานงานร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดศักยภาพมากที่สุด

5.2 จุดประสงค์ของ Professional Learning Community (PLC)

- 1) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้(show and share)ให้เกิดประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันของทุกๆฝ่ายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ เกิดศักยภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน
- 3) เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครู (Teacher professional) ด้วยการพัฒนาผู้เรียน

5.3 ขั้นตอนของ Professional Learning Community (PLC) มีดังต่อไปนี้

1) กลุ่มครูที่จะทำProfessional Learning Community (PLC) โดยอาจรวมกลุ่มกัน คือ ครูที่สอนวิชาเดียวกัน หรือครูที่อยู่ในกลุ่มสาระเดียวกัน เช่นภาษาอังกฤษ ภาษาไทย หรือ อยู่ในระดับ เดียวกัน หรือช่วงชั้นเดียวกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังแบ่งกลุ่มตามลักษณะงานเช่นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรืองานอื่นๆ เป็นต้น รวมไปถึงการรวมกลุ่มในเครือข่ายต่างโรงเรียนด้วย

2) กลุ่มครู Professional Learning Community (PLC) กำหนดปัญหา พยายามหา ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ควรช่วยกันค้นหาปัญหา และไม่ผลักภาระปัญหาออกจากตัว จะทำให้ไม่ได้ปัญหาที่แท้จริง

3) กลุ่มครู Professional Learning Community (PLC) หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

4) กลุ่มครู Professional Learning Community (PLC) กำหนดเป็น Project based Learning (PBL) สำหรับหัวข้อนั้นๆ โดยกำหนดว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรและอย่างไรให้ชัดเจน

5) กลุ่มครู Professional Learning Community (PLC) นำสิ่งที่ เป็น Project based Learning (PBL) มาปรับปรุง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมงาน ปรับใช้และทำเป็น นวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ต่อไป

5.4 เครื่องมือช่วยสำหรับ Professional Learning Community (PLC)

- 1) ทักษะการฟัง ใช้การฟังแบบลุ่มลึก(deep listening) ฟังแบบไม่ตัดสินใจก่อน
- 2) เรื่องเล่าเร้าพลัง โดยเล่าเรื่องที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี(Best practice) ของการเรียนการสอนหรือการทำงานนั้นๆ
- 3) การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา
- 4) Before Action Review (BAR) การตั้งความหวังว่าจะได้เรียนรู้อะไร ได้แก้ไขปัญหอะไร และ After Action Review (AAR) คือเมื่อตั้งความหวังเอาไว้หลังแก้ไขปัญหาแล้วได้ตามหวังหรือไม่อะไรเป็นปัญหา มีแนวทางแก้ไขต่อไปอย่างไรในอนาคต
- 5) ระดับการพัฒนาระดับของนักเรียน ว่านักเรียนพัฒนาไปอย่างไร
- 6) ICT โดยอาจใช้เป็นนวัตกรรมหรือใช้เผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก

กล่าวโดยสรุป ชุมชนแห่งการเรียนรู้(Professional Learning Community, PLC) ไม่ใช่วิธีสอนแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้กลุ่มวิชาชีพครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในการแก้ไขปัญหของนักเรียน การมีกลุ่ม Professional Learning Community (PLC) จะช่วยให้ครูไม่โดดเดี่ยว มีการพัฒนาการเรียนการสอน ได้ช่วยแก้ไขและแนะนำการแก้ปัญหาของกลุ่มครู หรือผู้ที่สนใจในหัวข้อปัญหาเดียวกัน จะส่งผลต่อการแก้ไขให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง และได้พัฒนาตนเองตามวิชาชีพอีกด้วย

5.5 การนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติได้ แต่ไม่ใช่วิธีการหลักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ซึ่งวิธีการหลักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนก็คือ แนวทางการแก้ปัญหาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นนั่นเอง ซึ่งสถานศึกษาที่ต้องการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มาประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา บุคลากรภายในสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) **Vision** หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคนต้องมีวิสัยทัศน์ตรงกัน มองปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนเป็นปัญหาของตนเอง และคิดว่าการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนเป็นหน้าที่ของตนเองด้วย

2) Open mind & Care & Share

Open mind หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในระดับชั้นที่มีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของครูภายในสถานศึกษาในระหว่างที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้

Care หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาควรแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแบบกัลยาณมิตร โดยคำนึงถึงความรู้สึกของบุคลากรภายในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในระดับชั้นที่มีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET)

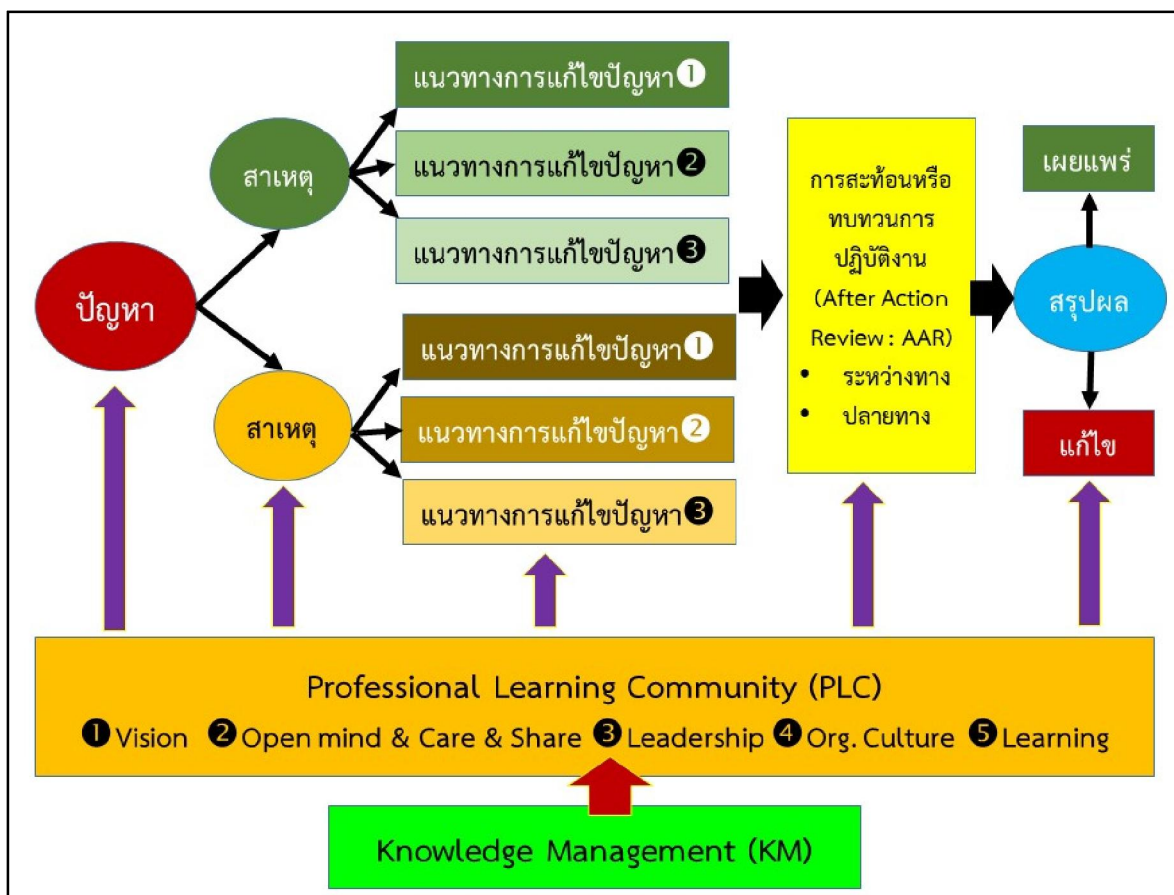
Share หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นหรือขั้นตอนใดเป็นอย่างดี ควรเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เรื่องอย่างแท้จริงและสามารถถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน อย่างเต็มที่

3) Leadership หมายถึง บุคลากรทุกคนภายในสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำและปฏิบัติตามที่ดี ซึ่งบางครั้งในบางประเด็นหรือบางขั้นตอน ครูผู้สอนในสถานศึกษาอาจมีความรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดีมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาก็จำเป็นต้องเป็นผู้ตามที่ดี โดยให้ครูผู้สอนท่านนั้นเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แทน

4) Organization Culture หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคนต้องพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของสถานศึกษา โดยให้ผนวกชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินของสถานศึกษา

5) Learning หมายถึง บุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคนต้องพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกเวลาและสถานที่เมื่อมีโอกาส มองกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ทำการเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้

ซึ่งบทบาทของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนนั้น ถ้าพิจารณาในทุกขั้นตอนของการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การสะท้อนและทบทวนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการสรุปผลการยกระดับคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ในทุกขั้นตอน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนท่านใดมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเป็นอย่างดี ก็จะอธิบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่เพื่อนครูในสถานศึกษา ซึ่งก่อนที่จะมีการแลกเปลี่ยนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคน ครูผู้สอนแต่ละคนจะต้องไปบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัญหา การวิเคราะห์ของปัญหาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน วิธีการแก้ไขปัญหาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของการยกระดับคุณภาพการศึกษา ครูผู้สอนสามารถบันทึกลงในประวัติการปฏิบัติงานของข้าราชการครู (Log Book) ในส่วนของบันทึกกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สามารถสรุปได้แผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 การนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา (คู่มือการอบรมยกระดับคุณภาพการศึกษา, สำนักทดสอบทางการศึกษา)

6. การใช้สื่อ ICT ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

6.1 ความหมายและความสำคัญในการนำ ICT มาใช้ในการเรียนรู้

ICT หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องมือสื่อสาร หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการเข้าถึง จัดการ บูรณาการ ประเมินผล และสร้างข้อมูล เป้าหมายของการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ ได้แก่

- 1) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มผลงาน และการติดต่อสื่อสาร
- 2) ความร่วมมือของนักเรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน
- 3) บริหารจัดการข้อมูล โดยการค้นคว้าข้อมูล
- 4) ความร่วมมือของครู โดยครูทำงานร่วมกันเอง ทำงานร่วมกับนักเรียน และเพื่อนภายนอกโรงเรียน
- 5) ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน โดยนักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นที่อยู่นอกโรงเรียน
- 6) การสร้างงานโดยการจัดทำชิ้นงาน การเผยแพร่ผลงาน
- 7) ช่วยทบทวนบทเรียนโดยซอฟต์แวร์เสริมการเรียนรู้

6.2 แนวคิดในการเพิ่มคุณค่าของเทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้

1) การใช้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการทางปัญญา ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดในกระบวนการทางปัญญา โดยครูอาจจัดข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ในวิชาที่สอน ให้ผู้เรียนฝึกจับคู่ แสวงหาข้อมูล นำมาวิเคราะห์กำหนดเป็นความคิดรวบยอดและใช้คอมพิวเตอร์ช่วยแสดงแผนผังความคิดรวบยอด (Concept Map) โยงเป็นกฎเกณฑ์ หลักการ ซึ่งผู้สอนสามารถจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนฝึกการนำกฎเกณฑ์ หลักการไปประยุกต์ จนสรุปเป็นองค์ความรู้อย่างมีเหตุผล บันทึกสะสมไว้เป็นคลังความรู้ของผู้เรียนต่อไป

2) การใช้เทคโนโลยีพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถออกแบบแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำโครงการแสวงหาความรู้ตามหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ลักษณะนี้จะเริ่มต้นด้วยการกำหนดประเด็นเรื่อง ตามมาด้วยการวางแผนกำหนดข้อมูลหรือสาระที่ต้องการ ผู้สอนอาจจัดบัญชีแหล่งข้อมูล ทั้งจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และจาก Electronic Sources เช่น ชื่อของ Web ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นคำตอบ สร้างเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วย และครูช่วยกำกับผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพที่ต้องการ

6.3 บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการจัดการศึกษา

เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

1) เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยเรื่องการเรียนรู้ ปัจจุบันมีเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายด้านมีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสาร เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ใน World Wide Web เป็นต้น

2) เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผลซึ่งอาศัยคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ

3) เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ในเกือบทุกวงการทั้งทางด้านการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยสื่อสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล เช่น การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยใช้องค์ประกอบที่สำคัญช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น การใช้โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เทลคอมเฟอเรนซ์ เป็นต้น

4) พัฒนาคณาการการศึกษา โดยเกิดการศึกษาในรูปแบบใหม่ กระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียน โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการสอน (Computer-Assisted Instruction : CAI) และการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-Assisted Learning : CAL) ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ไม่ซ้ำซากจำเจผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยระบบที่เป็นมัลติมีเดีย นอกจากนี้ยังมีบทบาทต่อการนำมาใช้ในการสอนทางไกล (Distance Learning) เพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชนบทที่ห่างไกล

6.4 การใช้ ICT ในการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ระบบบริหารจัดการด้าน ICT ในการบริหารและบริการทางด้าน ICT มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีข้อมูลทะเบียนนักเรียน มีการเชื่อมโยงและรวบรวมข้อมูล ซึ่ง

สามารถติดตามความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีระบบบริหารงานบุคคล ระบบงานสารบรรณ ระบบห้องสมุด ซึ่งจะเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อการค้นคว้าที่กว้างขวางขึ้น การออกแบบและผลิตสื่อ มุ่งส่งเสริมพัฒนาครู อาจารย์ ให้สามารถออกแบบและผลิตสื่อด้าน ICT เพื่อช่วยให้การสอนมีความ น่าสนใจ สนุกสนาน ค้นคว้าต่อยอด ความรู้ประสบการณ์จากที่มีอยู่เดิม

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Constructionism) มุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเองกับเครือข่ายการเรียนรู้โดยนำกระบวนการเรียนรู้มาจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ เกิดขึ้นใหม่ เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการเรียนรู้ในอดีต มาเป็นการเรียนรู้แบบตลอดชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ การ เตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีฯ เพื่อเป็นการใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของ เทคโนโลยี การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นเรื่องสำคัญขององค์ประกอบดังกล่าว เนื่องจากเป็นการจะทำให้ทราบแนวทางในการพิจารณาเลือกตัดสินใจดำเนินงาน โดยประเมินจากผลงานหรือตามสภาพความ เป็นจริงจากกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งสำคัญที่คุณครูจะทำให้เด็ก ๆ เรียนรู้ได้เข้าใจเป็นอย่างดี ก็คือเครื่องมือที่เรียกว่า “สื่อการเรียนรู้” และสื่อการเรียนรู้ที่ดีที่สุดก็คือ สิ่ง ที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ได้ดีที่สุด ซึ่งมีมากมายหลากหลาย การเรียนรู้ในบางเรื่องแค่คุณครูบอก เล่าหรือแสดงท่าทาง เด็กก็เข้าใจได้ และในบางเรื่องต้องใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ฯลฯ เข้ามาช่วย การ พิจารณาใช้สื่อฯ ไม่ควรมีติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สื่อฯทุกชนิดมีคุณค่าและมีความสำคัญที่แตกต่าง ขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ที่จะนำมาใช้

ในศตวรรษแห่งภูมิปัญญามีการนำเอา ICT มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลาย รูปแบบ เช่นการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (Computer Assisted Instruction) การเรียนในรูปแบบ อิเลคทรอนิกส์ (e-Learning) การเรียนโดยใช้การสื่อสารทางไกล (Distance Learning) ภายใต้ความเชื่อ เกี่ยวกับศักยภาพของเทคโนโลยีในปัจจุบันที่จะให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่มากมาย หรือใน โลกแห่งความรู้ (World Knowledge) ซึ่งผู้เรียนมีความสามารถที่จะเรียนเวลาใด สถานที่ใด หรือ แม้กระทั่งจะเรียนรู้กับใครก็ได้ตามความสนใจของแต่ละคน จึงเกิดความยืดหยุ่นในการเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนสามารถใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีจุดมุ่งหมายคือ

- 1) การรู้เทคโนโลยีและการรู้สารสนเทศ ในระดับพื้นฐานเพื่อสามารถเข้าถึงและสามารถใช้ไอซีที เพื่อการค้นคว้า รวบรวม และประมวลผลจากแหล่งต่าง ๆ และเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่
- 2) บูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีและทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม
- 3) กระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณค่า ทักษะ และจริยธรรมในเชิงบวกในการใช้ไอซีทีซึ่งจะเป็น ประโยชน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและกระบวนการคิดอย่างวิเคราะห์
- 4) ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึง ใช้ และเรียนรู้ทักษะไอซีทีในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยหลักสูตรพื้นฐาน
- 5) ต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสในการใช้และพัฒนาความรู้ไอซีทีในทุกสาขาวิชา และเพิ่ม โอกาสให้ผู้เรียนมีการใช้ไอซีทีให้มากขึ้น
- 6) กระบวนการเรียนการสอนต้องไม่จัดเฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสสัมผัสโลก ภายนอกผ่านเครือข่ายไอซีที การรู้ไอซีที และมีการพัฒนาการของทัศนคติที่ดีต่อไอซีทีตามความต้องการ ของแต่ละคน

7) นักเรียนทุกคนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 สามารถใช้โปรแกรมประมวลคำ และตารางการคำนวณได้ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 สามารถเขียนโปรแกรมได้

8) นักเรียนทุกคนในโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-100 คนขึ้นไป ใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้น ข้อมูลได้

ผู้สอนควรมีความรู้และทักษะไอซีทีในระดับสูง รวมถึงความเข้าใจในการพัฒนาการของการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1) สมรรถนะด้านไอซีทีจะช่วยให้ผู้สอนมีความรู้อย่างกว้างขวาง มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเพื่อ สามารถเป็นผู้แนะนำแก่ผู้เรียนได้

2) คอมพิวเตอร์จะเป็นเครื่องมือหลักสำคัญสำหรับผู้สอนเพื่อเข้าถึงทรัพยากรการเรียน การเตรียมแผนการสอน ให้การบ้าน และติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน ผู้สอนคนอื่น ๆ และผู้บริหาร

3) ผู้สอนควรได้รับการอบรมในการใช้ไอซีทีและสามารถบูรณาการไอซีทีในกิจกรรม การเรียนการสอนได้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างวิเคราะห์และสร้างสรรค์

4) ผู้สอนควรติดตามพัฒนาการและความก้าวหน้าของไอซีทีเพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ใน การเรียนการสอนได้

5) ครูไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ใช้คอมพิวเตอร์เป็น และไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 สามารถใช้ อินเทอร์เน็ตได้ และต้องมีวิชาสอนด้วยการบูรณาการไอซีที

6.5 การใช้ไอซีทีเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

1) รูปแบบการใช้ ICT ในการเรียนการสอนเด็กและเยาวชนเห็นว่า เนื่องจากปัจจุบันมีการ ปฏิรูปการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังนั้น สื่อการสอนรวมทั้งสื่อ ICT เช่น โปรแกรมช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ ควรเข้ามามีบทบาทช่วยสอนมากขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง และทำให้เข้าใจในการเรียนอย่างแท้จริง

2) ห้องเรียน ICT ที่ต้องการ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ครบครันและทันสมัย เป็นห้องเรียนแบบ E- learning และ E - library เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนสามารถใช้ได้ นอกจากนี้ ยังช่วยสร้าง ความบันเทิง คลายเครียด ฝึกความจำ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยผ่านเกมต่าง ๆ

3) บทบาทครูผู้สอน ICT เด็กและเยาวชนเห็นว่า ครู ICT ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้แนะนำ ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล โดย แนะนำการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องดูแลไม่ให้ผู้เรียนใช้ในทางที่ผิด เช่น chat เวลาเรียน เปิด website ที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ ครูต้องทันโลก ทันเหตุการณ์ ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น จากผู้เรียนและบุคคลอื่นโดยไม่ยึดติดความคิดของตนเอง มีกระบวนการสร้างทักษะการเรียนการสอน และรู้จักบูรณาการเทคโนโลยีกับความเป็นธรรมชาติ บูรณาการการสอนความรู้ด้านคุณธรรม ศีลธรรมให้ นักเรียนควบคู่กับการเรียนการสอน ICT และที่ขาดไม่ได้คือ ครูต้องมีคุณธรรม จริยธรรมและมี จรรยาบรรณในวิชาชีพครูด้วย

4) ผลกระทบจากการใช้ ICT ในการเรียนการสอน

ข้อดี ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ได้ดี สามารถเรียนด้วยตนเอง ใช้สะดวก รวดเร็ว กระตุ้นความสนใจและได้ฝึกปฏิบัติจริง

ข้อเสีย เด็กและเยาวชนไทยอาจถูกครอบงำจากสื่อที่ไม่เหมาะสม ใช้สื่อในทางที่ผิด สูญเสียความเป็นตนเอง ขาดความสัมพันธ์ทางด้านสังคมและจิตใจ ขาดมนุษยสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน การ

เรียนผ่านระบบเครือข่ายเป็นการเรียนแบบจำลองสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของผู้อื่นได้ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนสมัยใหม่ใช้ชีวิตสบายเกินไปทำให้ลืมนิสัยชีวิตสมัยก่อน และการใช้ ICT ในการเรียนการสอนต้องลงทุนสูง

5) การใช้ ICT เท่าที่เป็นอยู่ขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ไม่เพียงพอ นักเรียนขาดทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบการติดต่อสื่อสารเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ดีพอ มีเวลาเรียนน้อยและขาดครูผู้สอนที่มีความรู้ด้านนี้โดยตรง

6) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ลูกได้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษามากกว่าความบันเทิง โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องคอยดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด จัดหาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบ ICT รวมทั้งควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าร่วมแข่งขันหรืออบรมเรื่องใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้

7) เด็กและเยาวชนต้องการให้มีการใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกโรงเรียน มีวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการใช้ ICT ทันสมัยและเพียงพอ มีการส่งเสริมการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มากขึ้น นอกจากนี้ อยากรให้มีหน่วยเคลื่อนที่ "ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้" ที่ออกให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนทั่วประเทศ และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ทุกภูมิภาค

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ปรัชญา ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวของมันเองร่วมกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ในด้านขอบข่ายสาระของแนวคิดและกระบวนการทัศน์ของเทคโนโลยีการศึกษา จากโสตทัศนศึกษา มาเป็นเทคโนโลยีการศึกษาครอบคลุมการจัดระบบ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อศาสตร์ และสื่อต่าง ๆ เกิดเป็นสหวิทยาการที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมการศึกษาทุกแบบ การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาทางไกล การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษากับชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายและสื่อสมัยใหม่ มุ่งสร้างองค์ความรู้แก่ผู้เรียน โดยเปลี่ยนจาก Teacher Center เป็น Child Center และมีแนวโน้มจะเป็น Media Center

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

อมร ชัยประสงค์สุข (2555 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการนิเทศภายในสำหรับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและพัฒนา รูปแบบและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชน กลุ่ม 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 12 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2553 โดยได้รูปแบบการนิเทศคือการนิเทศแบบร่วมคิดพาท่า ร่วมศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด ร่วมจัดทำแผนการเรียนรู้โดยใช้แผนการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กเป็นต้นแบบ และบูรณาการร่วมกับการศึกษาจากรายการครูมืออาชีพ จากนั้นจึงนำไปนิเทศการศึกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู โดย

พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2554 และพัฒนารูปแบบการนิเทศใช้ฐานในปีการศึกษา 2555 และนำ รูปแบบการนิเทศ CASE Model ไปใช้ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 14 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าเฉลี่ย T – Score คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในปีที่ใช้รูปแบบการนิเทศ CASE Model สูงขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ผลการประเมินตามเกณฑ์ สมศ. ตัวบ่งชี้ที่ 5 จากทั้งหมด 26 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ย สูงขึ้นในปีการศึกษาที่ใช้รูปแบบการนิเทศ CASE Model ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดี 3) กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการนิเทศ และการนิเทศภายในสถานศึกษา ภายหลังจากใช้รูปแบบการนิเทศ CASE Model สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 4) ผลการประเมินสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และพฤติกรรมของนักเรียน (ปฏิสัมพันธ์ต่อการร่วมกิจกรรม และกระบวนการคิดวิเคราะห์) หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CASE Model มีสมรรถภาพ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 5) สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ โดยเป็นผลจากครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นฝึกทักษะการปฏิบัติและคิดวิเคราะห์น้อยเกินไป ประกอบกับครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด การวัดและประเมินผล, ข้อสอบโจทย์ปัญหาไม่ชัดเจน ทำให้นักเรียนหาคำตอบได้ไม่ตรงตามที่โจทย์ต้องการ และครูยังยึดติดกับรูปแบบการสอนแบบเดิมๆ ไม่ค้นหาวิธีการนวัตกรรม สื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่จะชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจ และ 6) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนิเทศ CASE Model ทำให้ผู้บริหารตระหนักถึง ความสำคัญของการนิเทศภายในทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของครูในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการนิเทศภายในเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป ผลของการนิเทศ CASE Model ช่วยปรับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูโดยส่งเสริมการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทำให้ครูมีการพัฒนารูปแบบกระบวนการคิดและทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนทำให้ครูได้จัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

นางกนิษฐา สวยสวด (2558 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปางเขต 3 (Lampang 3 Quality Model) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (Lampang 3 Quality Model) 2. เพื่อให้โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา อย่างน้อยร้อยละ 90 มีผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับดีมากขึ้นไป 3. เพื่อให้โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา อย่างน้อยร้อยละ 90 มีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O – NET) ปีการศึกษา 2557 สูงกว่าปีการศึกษา 2556 ผลการวิจัยพบว่า 1) วิจัยได้พัฒนารูปแบบการนิเทศ Lampang 3 Quality Model ที่ มีองค์ประกอบคือ การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) การวางแผนการนิเทศ (Plan) การนิเทศ

(Supervision) การประเมินผล (Evaluation) และการเสริมแรง (Reinforcement) 2) โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษามีผลการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาอยู่ใน ระดับดีมากขึ้นไป จำนวน 13 โรง คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ระดับชั้น ป. 6 มีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ปีการศึกษา 2557 สูงกว่าปีการศึกษา 2556 จำนวน 10 โรง คิดเป็นร้อยละ 90.90 ระดับชั้น ม. 3 มีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ปีการศึกษา 2557 สูงกว่าปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 โรง คิดเป็นร้อยละ 100

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ โดยใช้ระเบียบวิธี วิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการ บริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่

แหล่งข้อมูล

1. เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เพื่อประกอบการพัฒนารูปแบบนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่ เป็นคณะกรรมการ Coaching Teams และคณะกรรมการ Supervisor Teams ระดับจังหวัดแพร่ จำนวน 20 คน ผู้วิจัยเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ฉบับ โดยมีประเด็น สนทนากลุ่มปลายเปิดที่เป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการจดบันทึกและถอดเทปประมวลผลเข้าด้วยกัน จัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่ เสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยายสรุปประเด็น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงองค์ประกอบที่เหมาะสมของรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
6. ทำการยกร่างรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่
7. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางประเมิน
8. ปรับแก้รูปแบบและคู่มือการนิเทศ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

แหล่งข้อมูล

1. เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ข้อมูลที่เป็นผลการสนทนากลุ่มในตอนต้นที่ 1
3. ผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ อาจารย์ระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกมีลักษณะเป็นแบบปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยช่องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และส่วน

ที่สองมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขในแต่ละองค์ประกอบให้มีความสมบูรณ์ตลอดจนปรับแก้ข้อความของแต่ละองค์ประกอบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ช่องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีการให้ความหมายของคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

4 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาก ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

3 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ปานกลาง ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

2 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้น้อย ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

1 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้น้อยที่สุด ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ นำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

3.50 - 4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นแนวทางประเมินที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาก ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

2.50 – 3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นแนวทางประเมินที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ปานกลาง ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

1.50 -2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นแนวทางประเมินที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้น้อย ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

1.00 – 1.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นแนวทางประเมินที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้น้อยที่สุด ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยายสรุปประเด็น

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ ไปทดลองใช้กับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 19 แห่ง จากหน่วยงานทางการศึกษา 5 สังกัด ตามปฏิทินนิเทศที่กำหนดไว้ เก็บข้อมูลตามเครื่องมือนิเทศในรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษาสอบถามความพึงพอใจ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 95 คน จากสถานศึกษา 19 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

แบบสอบถามมีการกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยมากที่สุด กับข้อความนั้น
- 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยมาก กับข้อความนั้น
- 3 หมายถึง ท่านเห็นด้วยปานกลาง กับข้อความนั้น
- 2 หมายถึง ท่านเห็นด้วยน้อย กับข้อความนั้น
- 1 หมายถึง ท่านเห็นด้วยน้อยที่สุด กับข้อความนั้น

2) แบบสัมภาษณ์ครูและนักเรียนเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลได้จากการตอบแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้สถิติบรรยาย คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

มีเกณฑ์ในการแปลความหมายความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ที่เป็นค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับดีมาก
 ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศ อยู่ในระดับ ดี
 ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศ อยู่ในระดับพอใช้
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศ อยู่ในระดับต้อง

ปรับปรุง

และในส่วนของคุณค่าจากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้
 วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการจด
 บันทึกและถอดเทปประมวลผลเข้าด้วยกัน จัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่ เสนอผลการวิเคราะห์โดยการ
 บรรยายสรุปประเด็น

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่และคู่มือที่พัฒนาขึ้น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธีเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบประเมิน และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) จากการสังเกตและสัมภาษณ์ เพื่อเสริมความถูกต้องแม่นยำของผลการพัฒนารูปแบบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อทราบสภาพปัจจุบันและสาเหตุของปัญหาที่ส่งผลต่อผลการทดสอบในระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียน และแนวทางแก้ไขในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษาเกี่ยวกับผลทดสอบทางการเรียนระดับชาติต่ำกว่ามาตรฐาน พบว่าเกิดจากสาเหตุ 4 ประการ ดังนี้

1) ด้านสถานศึกษา

สถานศึกษาบางสังกัดมีจำนวนนักเรียนลดน้อยลง เช่น สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน บางโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชน มีกิจกรรมของชุมชน ท้องถิ่นมาก และโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนต้องเข้าร่วมกิจกรรมเกือบทุกงาน ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อยลง เรียนไม่ครบตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ บางโรงเรียนยังขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

2) ด้านครู พบว่า บางโรงเรียนมีครูเกษียณอายุ ครูย้าย ครูขาด และไม่ได้รับการจัดสรรกลับคืน ทำให้ขาดบุคลากร ครูที่เหลือทำการจัดการเรียนการสอนไม่ตรงวิชาเอก ครูใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเก่า ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูบางคนยังทำหน้าที่หลายอย่าง ภาระงานในโรงเรียนมีมาก ทำให้เตรียมการสอนไม่เต็มที่ นักเรียนไม่ได้รับการดูแลใส่ใจเต็มที่

3) ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนบางคนไม่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างชัดเจน และไม่เห็นความสำคัญของการสอบในระดับชาติ ประกอบกับข้อสอบในระดับชาติ มีความยากเกินที่นักเรียนจะทำได้ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการสอบระดับชาติอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผลการทดสอบจากประเมินในระดับชาติมีค่าคะแนนน้อย และต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50

4) การจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า การดำเนินการจัดการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ของครู ได้แก่ 1) โรงเรียนขาดการส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอน โดยส่วนใหญ่ครูที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมุ่งศึกษาวิชาเอกการบริหารสถานศึกษา ไม่ได้เรียนตามวิชาเอกหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จึงขาดการพัฒนาตนเองในวิชาที่สอน โรงเรียนเพียงส่งครูเข้ารับการอบรม ตามที่หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานราชการอื่นจัดอบรมให้กับครูบางส่วนเท่านั้น ครูจึงขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) โรงเรียนขาดการกำกับติดตาม และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการประเมินแบบทดสอบ แบบวัด และเครื่องมือวัดผลและประเมินผลต่างๆ ของครู อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) โรงเรียนขาดการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องรอบด้าน ครูไม่ศึกษาหลักสูตรและการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำข้อมูลใช้วางแผนในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง 4) ครูไม่ใช้สื่อหรือใช้สื่อที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ครูไม่ได้ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของนักเรียนอย่างจริงจัง 6) ครูขาดการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนานักเรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 7) ครูขาดการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 8) ขนาดของห้องเรียนไม่เหมาะสม จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่น่าเรียน ครูดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง ซึ่งถือว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.2 แนวทางในการยกระดับผลการทดสอบระดับชาติ O-NET เพื่อแก้ไขปัญหาผลการทดสอบระดับชาติได้ต่ำกว่าร้อยละ 50 ควรดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา ในสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิธีการที่จะทำให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จ และประสิทธิภาพทั้งระบบ นั่นก็คือ การมีรูปแบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งระบบ ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัด

แพร่ เนื่องจากที่ผ่านมาแต่ละโรงเรียนได้ดำเนินนโยบายจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถสนองความต้องการนิเทศภายในสถานศึกษาต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง และเต็มศักยภาพ ประกอบกับสถานศึกษาแต่ละแห่งมีสภาพปัญหา และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน ศึกษานิเทศก์จะไม่รู้สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาที่แท้จริง จึงไม่สามารถสนองความต้องการของสถานศึกษาได้ จึงควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการนิเทศ

1.3 ความต้องการในการนิเทศ สถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการ ตามข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา ตามประเด็นที่ใช้ในการสนทนา พบว่า

1) การนิเทศสถานศึกษา มีความจำเป็นต่อครูผู้สอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกมาสู่สถานศึกษา ดังนั้นการนิเทศจึงเป็นการพัฒนาตนเอง โดยการพึ่งตนเอง เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง บุคลากรภายในสถานศึกษาจะต้องมีการตื่นตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนจากครูเป็นศูนย์กลางสู่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ Active Learning การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ที่สอดคล้องกับการทดสอบในระดับชาติตามมาตรฐานและตัวชี้วัด มีการจัดทำ PLC เพื่อพัฒนานวัตกรรมนำไปสู่การแก้ปัญหาในระดับชั้นเรียนและโรงเรียน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการนิเทศ

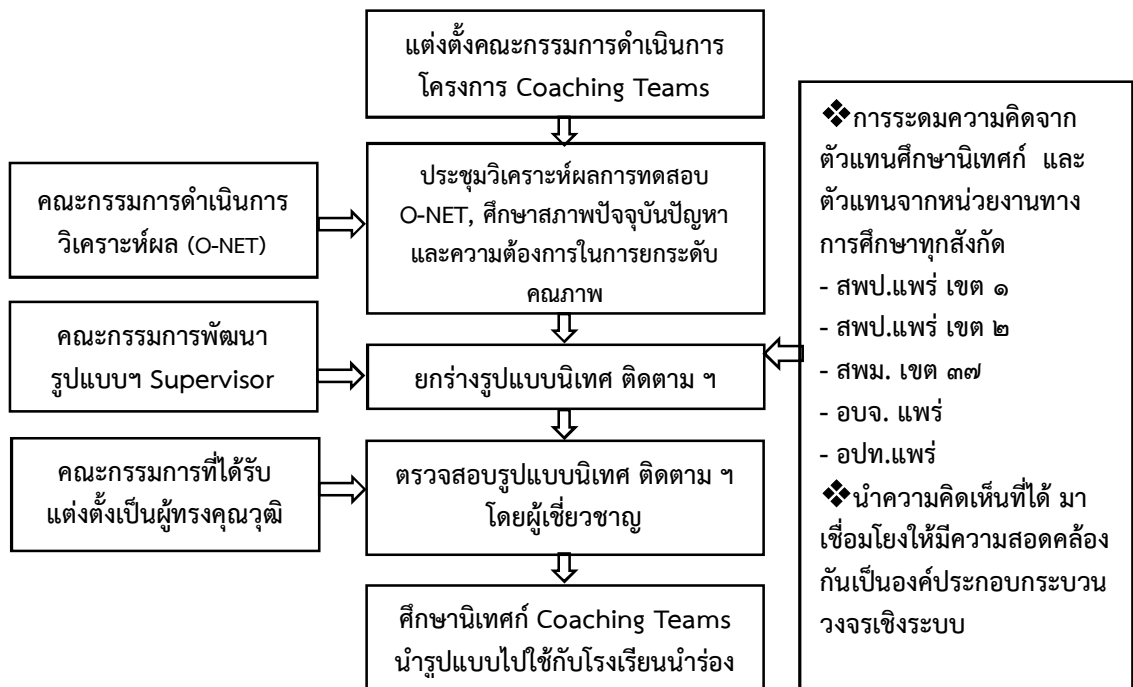
2) ปัญหาของการนิเทศการศึกษาที่พบในปัจจุบัน ที่ทำให้การดำเนินงานนิเทศสถานศึกษาไม่บรรลุผลเท่าที่ควร มีดังนี้คือ (1) ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการนิเทศสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความรู้ และขาดการวางแผนการนิเทศไว้ล่วงหน้า รวมทั้งการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีอยู่ ขาดความชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการ (2) ไม่มีการประเมินผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบ ทำให้ไม่สามารถเอาผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (3) ครูบางส่วนไม่เคยได้รับการนิเทศโดยตรง แต่ได้รับทราบเรื่องการนิเทศจากการอ่าน การฟัง การซักถามพูดคุย (4) ไม่มีรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจนหรือเป็นตัวอย่างได้ ผู้รับผิดชอบไม่ทราบจะดำเนินการอย่างไร (5) วิธีการนิเทศการศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุม ไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนได้จริง (6) ไม่มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ (7) ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเป็นครูผู้สอนด้วยกัน ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่นิเทศ ถ้าผู้รับการนิเทศไม่เกิดการยอมรับ ทำให้การนิเทศสูญเปล่า (8) ผู้นิเทศขาดเทคนิค และวิธีการนิเทศที่ดี และสอดคล้องกับเรื่องที่นิเทศ ทำให้การนิเทศไม่บรรลุเป้าหมาย (9) ไม่มีสื่อ หรือเครื่องมือที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้สอน ที่จะนำมาใช้ในการประเมินการสอนของตน เพื่อแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนที่ตรงตามความเป็นจริง (10) ขาดการสร้างความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม กับเพื่อนครูคนอื่นๆ ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน (11) ภาระงานอื่นๆ มากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาคำนึงถึงการนิเทศภายในสถานศึกษา (12) ในการวางแผนการนิเทศ ไม่มีการนำเอาข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนใหญ่ก็จะทำอย่างที่เคยทำ (13) ไม่มีการนำเอาผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเอง

3) ปัจจัยหรือวิธีการต่างๆ ที่มีความสำคัญ ที่จะส่งผลสำเร็จต่อการนิเทศสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปยกกร่างรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการ บริหารการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา การสร้างความตระหนัก เพื่อความเป็นเอกภาพ การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช การเชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง และการประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

2.1. ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานในระดับจังหวัดแพร่ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตาม PHRAE ICT+ (plus) Coaching Model จากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหาร การจัดการศึกษา PHRAE ICT+ (plus) Coaching Model มีขั้นตอนดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนารูปแบบนิเทศ ฯ ระดับจังหวัดแพร่ โดยมี องค์ประกอบจาก อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู จากผู้แทนหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 และองค์การปกครองท้องถิ่น

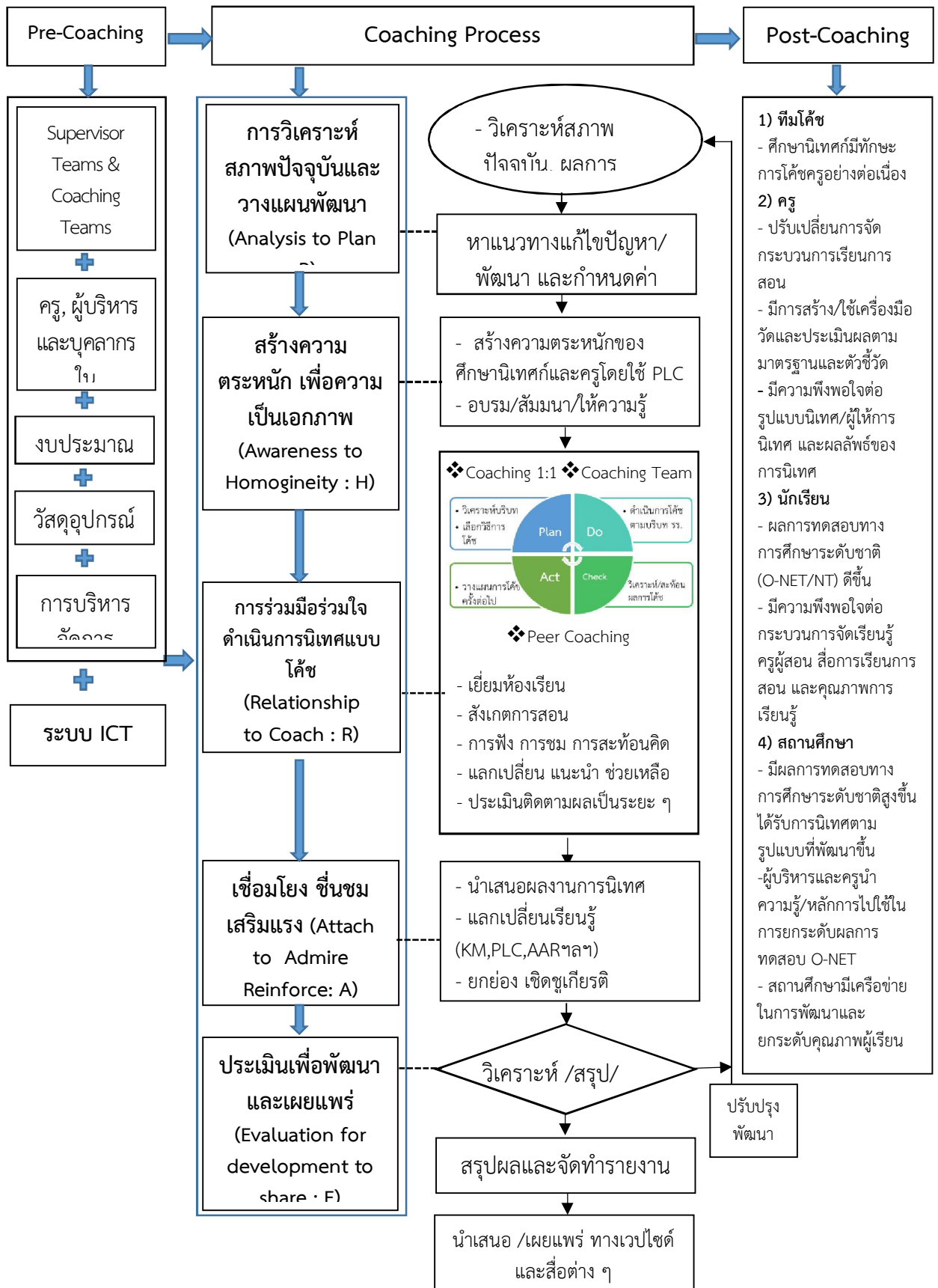
2. จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนารูปแบบนิเทศ ฯ ระดับจังหวัด จัดการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับจังหวัด และสภาพ ปัญหาหรือความต้องการของสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน แลกเปลี่ยน เรียนรู้และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบ ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การศึกษาของผู้เรียนสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในระดับจังหวัด ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

3. สังเคราะห์รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน ในระดับจังหวัด ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ โดยการระดมความคิดเห็นจาก ตัวแทนศึกษานิเทศก์ และตัวแทนจากหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด นำความคิดเห็นที่ได้ มา เชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกันเป็นองค์ประกอบกระบวนการวงจรเชิงระบบ

4 ตรวจสอบรูปแบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา PHRAE ICT⁺ (plus) Coaching Model โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร ด้านการใช้ เทคโนโลยี

2.2 รูปแบบการการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศติดตามและประเมินผลการบริหารการจั ดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ ได้แก่ สภาพปัจจุบันสถานศึกษามีนักเรียนที่คะแนนผลการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานแต่ละวิชาต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 แนวคิดเกี่ยวกับการ ยกระดับคุณภาพผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในสถานศึกษา (PLC) การนิเทศการศึกษา การใช้สื่อ ICT ในการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา โดยใช้ทฤษฎีระบบและกระบวนการ PDCA และหลักการทรงงาน ร.9 : ศาสตร์พระราชา โดยการระดม ความคิดเห็นที่ประชุมศึกษานิเทศก์จากหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และเขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำความคิดเห็นที่ได้ มาเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกันเป็นวงจรเชิง ระบบ ยกร่างเป็นรูปแบบการการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา PHRAE ICT⁺(Plus) Coaching Model ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษานิเทศก์ในจังหวัดแพร่ นำรูปแบบ ไปใช้กับสถานศึกษานำร่อง แสดงผลรูปแบบวางแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผล PHRAE ICT+(Plus) Coaching Model

รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา PHRAE ICT⁺ (plus) Coaching Model มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา(Analysis to Plan : P) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา คือ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษา วิเคราะห์ผลทดสอบทางการศึกษา O-NET /มาตรฐาน/ตัวชี้วัด รายงาน อย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ผล O-NET (Excel)
2. จัดทำสารสนเทศด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียน รายบุคคล รายงาน อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป โดยใช้สื่อ ICT
3. นำผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด แต่ละกลุ่มสาระ ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน มาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพ
4. กำหนดค่าเป้าหมายในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาและแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ
6. จัดทำสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ติดตาม
7. จัดทำปฏิทินการนิเทศ ติดตามการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน NT/O-NET

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ (Awareness to Homogeneity : H) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ได้แก่

1. นำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความตระหนักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา
2. คณะกรรมการ Supervisor Teams ระดับจังหวัดได้จัดอบรมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษานำร่องทุกสังกัด โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาให้ความรู้เกี่ยวกับ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) และจัดทำสารสนเทศระดับโรงเรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ PBL บูรณาการกับ Active Learning ฯลฯ การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี และการแก้ปัญหาเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
3. คณะศึกษานิเทศก์ Coaching Teams แต่ละทีม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูในสังกัด

องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช (Relationship to Coach : R) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ได้แก่

1. ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ ได้แก่ เยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน การฟัง การชม การสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยน แนะนำช่วยเหลือกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

2. การทำงานอย่างมีส่วนร่วม ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาและร่วมรับผิดชอบ ต่อผลการจัดการศึกษาครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน

3. ใช้กระบวนการนิเทศภายใน : ครูโค้ชครู (Peer Coaching) ใช้เทคนิคการโค้ช Coaching 1:1 หรือ Coaching Teams

4. ขับเคลื่อนการทำงานตามวงจร PDCA ประเมินติดตามผลเป็นระยะ ๆ

P: วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา เลือกวิธีการโค้ช

D : ดำเนินการโค้ชตามบริบทของสถานศึกษา

C : การวิเคราะห์และสะท้อนผลการโค้ช

A : การประเมินและวางแผนการโค้ชครั้งต่อไป

องค์ประกอบที่ 4 เชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง (Attach to Admire : A)

ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1) จัดนิทรรศการ นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อ ICT

2.) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชื่นชมความสำเร็จ และข้อเสนอแนะในการทำงาน โดยใช้ KM/PLC/AAR ฯลฯ

3) ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูผู้สอนที่มีผลการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้นโดยมีเกียรติบัตร รางวัลระดับจังหวัด

4) การสนับสนุนดูแลเครือข่ายคอมพิวเตอร์จากองค์กรเอกชน/ภายนอก

องค์ประกอบที่ 5 ประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ (Evaluation for development to share) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1. รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ผลการนิเทศ

2. ประเมินผลการนิเทศ ให้ผลป้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ หากไม่ผ่านเกณฑ์ ต้องทำการปรับปรุงและพัฒนา โดยย้อนกลับไปวิเคราะห์กระบวนการแรก

3. สรุปและจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม

4. เผยแพร่ผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ และสื่อ ICT

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผล PHRAE ICT+(Plus)

Coaching Model

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา PHRAE ICT+ (plus) Coaching Model ในสถานศึกษานำร่องของโครงการ ทั้ง 19 แห่ง โดยแบ่งเป็น สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 7 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 2 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 จำนวน 3 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 4 แห่ง และสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 3 แห่ง เพื่อให้เกิดการยกระดับผลการทดสอบ O-NET ให้ สถานศึกษานำร่องมีร้อยละของนักเรียนที่คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐานแต่ ละวิชาผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้น มีรายละเอียดการดำเนินการตามกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา(Analysis to Plan : P)

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนาตามรูปแบบนิเทศ

กระบวนการพัฒนา	ผลลัพธ์
1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษา วิเคราะห์ผลทดสอบทางการศึกษา O-NET /มาตรฐาน/ตัวชี้วัด รายละเอียด อย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ผล O-NET (Excel)	1. สภาพปัจจุบันปัญหาของ แบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านสถานศึกษา มีนักเรียนลดลง กิจกรรมของชุมชน ท้องถิ่นมาก เวลาเรียนไม่พอ การส่งเสริมสื่อ ICTและวัสดุอุปกรณ์ ยังไม่เพียงพอ 2) ด้านครู ครูเกษียณ ครูย้าย ขาดบุคลากร ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ครูใช้วิธีการสอนแบบเก่า ภาระงานโรงเรียนมาก เตรียมการสอนไม่เต็มที่ 3) ด้านนักเรียน ข้อสอบยาก นักเรียนไม่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างชัดเจน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการสอบ
2. จัดทำสารสนเทศด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียน รายบุคคล รายละเอียด อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป โดยใช้สื่อ ICT	2. โรงเรียนมีสารสนเทศด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียน รายบุคคล รายละเอียด อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป
3. นำผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด แต่ละกลุ่มสาระ ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน มาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพ	3. โรงเรียนได้ผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด แต่ละกลุ่มสาระ ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน มาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพ
4. กำหนดค่าเป้าหมายในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	4. โรงเรียนตั้งค่าเป้าหมายให้มีร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนเกินร้อยละ 50 เพิ่มขึ้น และบางแห่งขอตั้งเป้าให้ค่าคะแนนปีต่อไปเพิ่มขึ้นจากปีปัจจุบัน
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา และแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ	5. โรงเรียนทุกแห่งจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาและแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ
6. จัดทำสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ติดตาม	6. ศึกษาเทคนิคสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ติดตาม
7. จัดทำปฏิทินการนิเทศ ติดตามการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนNT/O-NET	7. ศึกษาเทคนิคกำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตามการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนNT/O-NET

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ (Awareness to Homogeneity : H)

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ได้จากการสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพตามรูปแบบนิเทศ ฯ

กระบวนการพัฒนา	ผลลัพธ์
1. นำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความตระหนักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา	1. เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) 2. บุคลากรทุกฝ่ายมีความตระหนักในการร่วมมือกันยกระดับคุณภาพผู้เรียน
2. คณะกรรมการ Supervisor Teams ระดับจังหวัดได้จัดอบรมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษานำร่องทุกสังกัด โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาให้ความรู้เกี่ยวกับ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) และจัดทำสารสนเทศระดับโรงเรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ PBL บูรณาการกับ Active Learning ฯลฯ 3) การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด 4) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานทดสอบระดับชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด 5) การจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี 6) การแก้ปัญหาเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน	1. ครูและบุคลากรมีความพร้อมในการร่วมมือกันยกระดับคุณภาพผู้เรียนการพัฒนาตนเองในทุกด้าน และมีการพัฒนาตนเองในด้าน 1)การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) และจัดทำสารสนเทศระดับโรงเรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning 3) การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด 4) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด 5) การจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี ICT ในแอปพลิเคชันต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการพัฒนา	ผลลัพธ์
3. คณะศึกษานิเทศก์ Coaching Teams แต่ละทีม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูในสังกัด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูวิชาการได้รับการพัฒนา ด้านการยกระดับคุณภาพการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเครื่องมือการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน 2. ครูผู้สอน ๔ กลุ่มสาระได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำชุดฝึกเพื่อยกระดับคุณภาพการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเครื่องมือการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน 3. ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาระบบคลังข้อสอบที่มีข้อสอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สพป.แพร่เขต 2 4. ครูผู้สอนได้รับการอบรมเพื่อวางแผนและจัดทำแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช (Relationship to Coach : R)

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช ในกระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย การดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ ได้แก่ เยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน การฟัง การชม การสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยน แนะนำช่วยเหลือกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายใน : ครูโค้ชครู (Peer Coaching) ใช้เทคนิคการโค้ช Coaching 1:1 หรือ Coaching Teams

ขับเคลื่อนการทำงานตามวงจร PDCA ประเมินติดตามผลเป็นระยะ ๆ ได้แก่

P: วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา เลือกวิธีการโค้ช

D : ดำเนินการโค้ชตามบริบทของสถานศึกษา

C : การวิเคราะห์และสะท้อนผลการโค้ช

A : การประเมินและวางแผนการโค้ชครั้งต่อไป

จากกระบวนการพัฒนาทำให้เกิดผลลัพธ์ คือศึกษานิเทศก์ทำการนิเทศติดตามเยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน ทำการโค้ชครูเป็นรายบุคคลและแบบกลุ่มตามบริบทที่เหมาะสมของแต่ละโรงเรียน สามารถสรุปผลการนิเทศติดตาม ตามรูปแบบ Phrae ICT⁺ (Plus) Coaching Model ได้ดังนี้

1) สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดทำสารสนเทศผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT/O-NET) ของสถานศึกษา ในช่วง 3 ปีซ้อนหลัง

2) สถานศึกษาทุกแห่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับโรงเรียนและ

ห้องเรียน แต่ความละเอียดในการวิเคราะห์แตกต่างกัน บางแห่งวิเคราะห์เฉพาะที่บริหารและที่มิ
วิชาการ บางแห่งวิเคราะห์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ส่วนใหญ่จะวิเคราะห์ตามแบบรายงานผลจาก
สทศ. ในส่วนของมาตรฐานที่ควรปรับปรุงเร่งด่วน เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนกับประเทศ และ
เปรียบเทียบปีการศึกษาล่าสุดกับปีที่ผ่านมา แคนต่ำกว่าหรือสูงกว่าเท่านั้น

3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ PBL บูรณาการกับ Active Learning หรือการ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่ครบทุกรายวิชา จะมีบางวิชาที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active
Learning เป็นประจำ เช่น วิทยาศาสตร์ ให้นักเรียนทำโครงงาน และการทดลอง เพื่อสร้างความองค์
ความรู้ แต่ในบางวิชายังใช้ครูเป็นศูนย์กลาง สอนบรรยายให้นักเรียนฟังครูเพียงอย่างเดียว

4) มีการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด แต่ไม่ครบทุกกลุ่ม
สาระ ส่วนใหญ่จะสอนตามหนังสือแบบเรียนที่วิเคราะห์มาให้แล้ว ครูไม่ค่อยได้วิเคราะห์เอง

5) มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐาน
และตัวชี้วัด คือครูที่สอนในรายวิชาที่ต้องสอบ O-NET จะใช้ข้อสอบ O-NET ปีที่ผ่านมาให้นักเรียนลอง
ฝึกทำ แต่ครูยังไม่ จะสร้างข้อสอบเองให้มีลักษณะคล้ายข้อสอบ O-NET ที่อิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด
ได้เอง

6) มีการจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี ในบาง
โรงเรียนที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตครบ แต่ยังไม่สามารถใช้สื่อได้อย่างสมบูรณ์
และคุ้มค่า

7) มีการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning
Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการ
สร้างความตระหนักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นปกติประจำและต่อเนื่อง บางแห่งยังขาดความชัดเจนในการ
ทำ PLC และบางแห่งทำเป็นประจำ แต่ไม่มีหลักฐานในการบันทึกถึงผลการพัฒนานวัตกรรมและการ
หาวิธีแก้ไขปัญหานักเรียนและสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 เชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง (Attach to Admire : A)

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการเชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง ได้ผลลัพธ์
คือ

1) สถานศึกษามีการจัดนิทรรศการ นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อ ครูมี
ความภาคภูมิใจในผลงานของตัวเอง

2) มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชื่นชมความสำเร็จ และข้อเสนอแนะในการทำงาน
โดยใช้ PLC ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Communities : PLC) ใน
สถานศึกษา

3) ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูผู้สอนที่มีผลการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้นโดยมีเกียรติบัตร
รางวัลระดับจังหวัด ให้ครูและบุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงานยกระดับคุณภาพผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 5 ประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ (Evaluation for development to share)

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ ได้ผลลัพธ์คือ

- 1) ศึกษาวิเคราะห์รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ผลการนิเทศ ทีมศึกษานิเทศก์มีการสรุปผลการนิเทศ ติดตามในแต่ละครั้ง และรายงานให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ดีขึ้นต่อไป
- 2) ประเมินผลการนิเทศ ให้ผลป้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ มีการสะท้อนผลการนิเทศแบบโค้ชที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 3) สรุปและจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม รายงานผลการดำเนินการตามรูปแบบ
- 4) เผยแพร่ผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ และสื่อ ICT ผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ และสื่อ ICT

จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใน 19 สถานศึกษานำร่อง จากหน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด ได้ผลจากการใช้รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผล PHRAE ICT+(Plus) Coaching Model ที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของการจัดการศึกษาในจังหวัดแพร่ เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ต่อผู้บริหารสถานศึกษา

- 1) ผู้บริหารเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาเพิ่มขึ้น มีแนวทางในการบริหารงานวิชาการส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะผู้บริหารมีส่วนกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอน
- 2) ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น และขับเคลื่อนการทำงานเป็นแนวทางเดียวกับแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา
- 3) สถานศึกษาได้รับประโยชน์ในด้านการพัฒนาคุณภาพครูด้านการสอนโดยตรง หากได้นำข้อเสนอแนะจากศึกษานิเทศก์มาวางแผนการดำเนินการ คิดหาแนวทางเข้ามาแก้ปัญหา หรือเติมเต็มที่จะทำให้คณะครูทำงานด้วยความสุข สดวกและสอนตามแผน
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวทางกระบวนการในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนเพื่อการทดสอบทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา

- 1) ยกระดับความเชี่ยวชาญในการสอนของครู

2) ครูมีความกระตือรือร้นที่จะรับการนิเทศตามลักษณะการนิเทศ มีความตื่นตัวในการทำแผนการสอน การทำสื่อ เพื่อประกอบการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดนั้นๆ พร้อมทั้งจะพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

3) ครูเกิดการสะท้อนตัวเองและเปิดใจในการพัฒนา หาข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

4) ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา และสามารถวางแผนการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อผู้เรียน

1) ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครูที่ดีขึ้น ได้เรียนและทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น

2) ผู้เรียนมีความสุขในการทำกิจกรรม เพราะครูมีการสอนที่ได้เตรียมการล่วงหน้า ทำให้สื่อที่สัมผัสและเรียนรู้ได้จริง เกิดประสบการณ์ความรู้ที่ยั่งยืน

3) ผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4) นักเรียนมีความพร้อมในการประเมินระดับชาติ (NT/O-NET) โดยได้รับการพัฒนาความรู้จากครูผู้สอน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ของกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนเป้าหมาย 19 แห่ง ได้ผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
รูปแบบการนิเทศ ฯ			
1. ขั้นตอนการนิเทศฯ ชัดเจน	4.00	0.50	มาก
2. รูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯ ตรงกับวัตถุประสงค์	4.67	0.50	มากที่สุด
3. ระยะเวลาในการนิเทศฯ มีความเหมาะสม	4.44	0.73	มาก
4. รูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯ มีความหลากหลาย	4.44	0.73	มาก
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	4.39	0.61	มาก

ตารางที่ 4 ต่อ

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
บุคลากรผู้ให้การนิเทศ			
5. ความรู้ความสามารถในเรื่องที่ทำการนิเทศฯ	4.44	0.53	มาก
6. ความเป็นกัลยาณมิตร	4.22	0.67	มาก
7. ทักษะและเทคนิคการนิเทศฯ	4.11	0.60	มาก
8. การเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศฯได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.78	0.44	มาก
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	4.14	0.56	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวก			
9. เครื่องมือในการนิเทศฯ	4.33	0.50	มาก
10. วัสดุ/อุปกรณ์ การนิเทศฯ	4.33	0.50	มาก
11. การใช้สื่อและเทคโนโลยีการนิเทศฯ	4.11	0.78	มาก
12. นวัตกรรมการนิเทศ	3.89	0.60	มาก
13. เครือข่ายการนิเทศ	4.00	0.50	มาก
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	4.13	0.58	มาก
คุณภาพ/ผลลัพธ์ ของการนิเทศ			
14. ผู้รับการนิเทศฯ มีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนหรือออกแบบกิจกรรม	4.35	0.78	มาก
15. ได้รับการนิเทศฯ ที่ตรงกับความต้องการ	3.95	0.62	มาก
16. การนิเทศฯ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศฯ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	4.05	0.75	มาก
17. การนิเทศฯ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศฯ ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น	3.81	0.73	มาก
18. วิธีการนิเทศฯ สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้	3.77	0.53	มาก
คะแนนเฉลี่ยรายด้าน	3.99	0.68	มาก
คะแนนเฉลี่ยรวม	4.16	0.61	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศฯ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.99 – 4.39 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศฯ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่อยู่ในระดับมากทุกข้อ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ฯ พบว่า รูปแบบ/กระบวนการนิเทศ ฯ ตรงกับวัตถุประสงค์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.67$) รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาในการนิเทศ ฯ มีความเหมาะสม และรูปแบบ/กระบวนการนิเทศ ฯ มีความหลากหลาย ได้คะแนนเท่ากัน ($\bar{x} = 4.44$) และขั้นตอนการนิเทศ ฯ ชัดเจน ได้คะแนนน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.00$) ตามลำดับ

ด้านบุคลากรผู้ให้การนิเทศ พบว่า ความรู้ความสามารถในเรื่องที่ทำการนิเทศ ฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.44$) รองลงมาได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{x} = 4.22$) ทักษะและเทคนิคการนิเทศ ฯ ($\bar{x} = 4.11$) และการเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศ ฯ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้คะแนนน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.78$) ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า เครื่องมือในการนิเทศ ฯ และวัสดุ/อุปกรณ์ การนิเทศ ฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.33$) เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การใช้สื่อและเทคโนโลยีการนิเทศ ฯ ($\bar{x} = 4.11$) เครือข่ายการนิเทศ ฯ ($\bar{x} = 4.00$) และนวัตกรรมการนิเทศ ฯ ได้คะแนนน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.89$) ตามลำดับ

ด้านคุณภาพ/ผลลัพธ์ ของการนิเทศ พบว่า ผู้รับการนิเทศ ฯ มีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนหรือออกแบบกิจกรรม ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.35$) รองลงมาได้แก่ การนิเทศ ฯ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศ ฯ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.05$) ได้รับการนิเทศ ฯ ที่ตรงกับความต้องการ ($\bar{x} = 3.95$) การนิเทศ ฯ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศ ฯ ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 3.81$) และวิธีการนิเทศ ฯ สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ ได้คะแนนน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.77$) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ฯ พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความเป็นไปได้ทางด้านการนำไปปฏิบัติ นำรูปแบบการนิเทศ ฯ ไปใช้ในเขต ติดตามสถานศึกษา โดยมีความคิดเห็นที่ว่า 1) เป็นรูปแบบที่ใช้ได้ไม่ยุ่งยาก ซึ่งศึกษานิเทศก์คือปัจจัยหลัก ทำการนิเทศช่วยเหลือครู โค้ชครูเพื่อปรับเปลี่ยนยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป 2) ผลจากการนิเทศโดยรูปแบบช่วยให้ครูได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเป็นรายปี ช่วยโค้ชครูในจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้กับนักเรียนได้ 3) การใช้เทคโนโลยีทำให้เกิดความสะดวกสบายในการส่งงาน การติดต่อสื่อสารกันระหว่างศึกษานิเทศก์และครู ครูและนักเรียน รู้ผลการนิเทศอย่างรวดเร็ว ได้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำไปพัฒนาตัวเอง และสามารถนำผลที่ได้จากรายละเอียดในการนิเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 4) ครูได้เกิดการตื่นตัวในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนนักเรียนและการวัดประเมินผลเพื่อนำไปสู่การยกระดับผลการทดสอบ O-NET ในมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ยังได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางสถานศึกษาตั้งเป้าหมายไว้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่และคู่มือที่พัฒนาขึ้น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธีเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบประเมิน และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) จากการสังเกตและสัมภาษณ์ เพื่อเสริมความถูกต้องแม่นยำของผลการพัฒนารูปแบบ สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่ ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่ และตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยเสนอการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดแพร่

1.1 สภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษาเกี่ยวกับผลทดสอบทางการเรียนระดับชาติต่ำกว่ามาตรฐาน เกิดจากสาเหตุ ดังนี้ 1) ด้านสถานศึกษา มีจำนวนนักเรียนลดน้อยลง โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชน มีกิจกรรมของชุมชน ท้องถิ่นมาก และโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน ต้องเข้าร่วมกิจกรรมเกือบทุกงาน ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อยลง เรียนไม่ครบตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ บางโรงเรียนยังขาดสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านครูพบว่า มีครูเกษียณอายุ ครูย้าย ครูขาด และไม่ได้รับการจัดสรรกลับคืน ทำให้ขาดบุคลากร ครูที่เหลือทำการจัดการเรียนการสอนไม่ตรงวิชาเอก ครูใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเก่า ไม่ส่งเสริมให้

นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูบางคนยังทำหน้าที่หลายอย่าง ภาระงานในโรงเรียนมีมาก ทำให้เตรียมการสอนไม่เต็มที่ นักเรียนไม่ได้รับการดูแลใส่ใจเต็มที่ 3) ด้านนักเรียน พบว่านักเรียนไม่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างชัดเจน ไม่เห็นความสำคัญของการสอบในระดับชาติ ข้อสอบในระดับชาติ มีความยากเกินที่นักเรียนจะทำได้ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการสอบระดับชาติอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผลการทดสอบจากประประเมินในระดับชาติมีค่าคะแนนน้อย และต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 4) การจัดการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาที่เกิดจากการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ของครู ได้แก่ (1) โรงเรียนขาดการส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอน ขาดการพัฒนาตนเองในวิชาที่สอน (2) โรงเรียนขาดการกำกับติดตาม และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการประเมินแบบทดสอบ แบบวัด และเครื่องมือวัดผลและประเมินผลต่างๆ ของครู อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (3) โรงเรียนขาดการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องรอบด้าน ครูไม่ศึกษาหลักสูตรและการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลใช้วางแผนในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง (4) ครูไม่ใช้สื่อหรือใช้สื่อที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ครูไม่ได้ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของนักเรียนอย่างจริงจัง (6) ครูขาดการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนานักเรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (7) ครูขาดการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (8) ขนาดของห้องเรียนไม่เหมาะสม จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่น่าเรียน ครูดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง ซึ่งถือว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.2 แนวทางในการยกระดับผลการทดสอบระดับชาติ O-NET เพื่อแก้ไขปัญหาผลการทดสอบระดับชาติได้ต่ำกว่าร้อยละ 50 ควรดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา ในสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีรูปแบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งระบบ ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

1.3 ความต้องการในการนิเทศ สถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการ ตามข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา ตามประเด็นที่ใช้ในการสนทนา พบว่า การนิเทศสถานศึกษา มีความจำเป็นต่อครูผู้สอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหาของการนิเทศการศึกษาที่พบในปัจจุบัน ที่ทำให้การดำเนินงานนิเทศสถานศึกษาไม่บรรลุผลเท่าที่ควร คือ (1) ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการนิเทศสถานศึกษาส่วนใหญ่ ขาดความรู้ และขาดการวางแผนการนิเทศไว้ล่วงหน้า รวมทั้งการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีอยู่ ขาดความชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการ (2) ไม่มี การประเมินผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบ ทำให้ไม่สามารถเอาผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (3) ครูบางส่วนไม่เคยได้รับการนิเทศโดยตรง แต่

ได้รับทราบเรื่องกรณีศึกษาจากการอ่าน การฟัง การซักถามพูดคุย (4) ไม่มีรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน หรือเป็นตัวอย่างเป็นต้นแบบ ผู้รับผิดชอบไม่ทราบจะดำเนินการอย่างไร (5) วิธีการนิเทศการศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุม ไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนได้จริง (6) ไม่มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ (7) ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเป็นครูผู้สอนด้วยกัน ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่นิเทศ ถ้าผู้รับการนิเทศไม่เกิดการยอมรับ ทำให้การนิเทศสูญเปล่า (8) ผู้นิเทศขาดเทคนิค และวิธีการนิเทศที่ดี และสอดคล้องกับเรื่องในที่นิเทศ ทำให้การนิเทศไม่บรรลุเป้าหมาย (9) ไม่มีสื่อ หรือเครื่องมือที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้สอน ที่จะนำมาใช้ในการประเมินการสอนของตน เพื่อแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนที่ตรงตามความเป็นจริง (10) ขาดการสร้างความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม กับเพื่อนครูคนอื่นๆ ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน (11) ภาระงานอื่นๆ มากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลามากำหนดถึงกรณีศึกษาภายในสถานศึกษา (12) ในการวางแผนการนิเทศ ไม่มีการนำเอาข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนใหญ่ก็จะทำอย่างที่เคยทำ (13) ไม่มีการนำเอาผลการนิเทศภายในมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเอง ปัจจัยหรือวิธีการต่างๆ ที่มีความสำคัญ ที่จะส่งผลสำเร็จต่อการนิเทศสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำไปยกย่องรูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหาร การจัดการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา การสร้างความตระหนัก เพื่อความเป็นเอกภาพ การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช การเชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง และการประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดแพร่

รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษา PHRAE ICT⁺ (plus) Coaching Model มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา(Analysis to Plan : P)ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา คือ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษา วิเคราะห์ผลทดสอบทางการศึกษา O-NET /มาตรฐาน/ตัวชี้วัด รายละเอียด อย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ผล O-NET (Excel)
2. จัดทำสารสนเทศด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับ ห้องเรียน รายบุคคล รายละเอียด อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป โดยใช้สื่อ ICT
3. นำผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด แต่ละกลุ่มสาระ ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน มาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพ
4. กำหนดค่าเป้าหมายในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาและแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ

6. จัดทำสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ติดตาม

7. จัดทำปฏิทินการนิเทศ ติดตามการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน NT/O-NET
องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ (Awareness

to Homogeneity : H) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ได้แก่

1. นำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความตระหนักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา

2. คณะกรรมการ Supervisor Teams ระดับจังหวัดได้จัดอบรมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษานำร่องทุกสังกัด โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาให้ความรู้เกี่ยวกับ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) และจัดทำสารสนเทศระดับโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ PBL บูรณาการกับ Active Learning ฯลฯ การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องการทดสอบระดับชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี และการแก้ปัญหาเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

3. คณะศึกษานิเทศก์ Coaching Teams แต่ละทีม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูในสังกัด

องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช (Relationship to Coach : R) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ได้แก่

1. ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ ได้แก่ เยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน การฟัง การชม การสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยน แนะนำช่วยเหลือกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

2. การทำงานอย่างมีส่วนร่วม ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาและร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน

3. ใช้กระบวนการนิเทศภายใน : ครูโค้ชครู (Peer Coaching) ใช้เทคนิคการโค้ช Coaching 1:1 หรือ Coaching Teams

4. ขับเคลื่อนการทำงานตามวงจร PDCA ประเมินติดตามผลเป็นระยะ ๆ

P: วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา เลือกวิธีการโค้ช

D : ดำเนินการโค้ชตามบริบทของสถานศึกษา

C : การวิเคราะห์และสะท้อนผลการโค้ช

A : การประเมินและวางแผนการโค้ชครั้งต่อไป

องค์ประกอบที่ 4 เชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง (Attach to Admire : A)

ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1) จัดนิทรรศการ นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อ ICT

2.) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชื่นชมความสำเร็จ และข้อเสนอแนะในการทำงาน โดยใช้ KM/PLC/AAR ฯลฯ

3) ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูผู้สอนที่มีผลการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้นโดยมีเกียรติบัตรรางวัลระดับจังหวัด

4) การสนับสนุนดูแลเครือข่ายคอมพิวเตอร์จากองค์กรเอกชน/ภายนอก
องค์ประกอบที่ 5 ประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ (Evaluation for development to share) ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1. รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ผลการนิเทศ
2. ประเมินผลการนิเทศ ให้ผลป้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ หากไม่ผ่านเกณฑ์ ต้องทำการปรับปรุงและพัฒนา โดยย้อนกลับไปวิเคราะห์กระบวนการแรก
3. สรุปและจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม
4. เผยแพร่ผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ และสื่อ ICT

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผล PHRAE ICT⁺(Plus)

Coaching Model

ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา PHRAE ICT⁺ (plus) Coaching Model ในสถานศึกษานำร่องของโครงการ ทั้ง 19 แห่ง โดยแบ่งเป็นสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 7 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 2 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 37 จำนวน 3 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 4 แห่ง และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 3 แห่ง เพื่อให้เกิดการยกระดับผลการทดสอบ O-NET ให้สถานศึกษานำร่องมีร้อยละของนักเรียนที่คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐานแต่ละวิชาผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้น มีผลการดำเนินการตามกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา(Analysis to Plan : P) มีผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนาตามรูปแบบนิเทศ มีดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันปัญหาของแบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านสถานศึกษา มีนักเรียนลดลง กิจกรรมของชุมชน ท้องถิ่นมาก เวลาเรียนไม่พอ การส่งเสริมสื่อ ICTและวัสดุอุปกรณ์ ยังไม่เพียงพอ 2) ด้านครู ครูเกษียณ ครูย้าย ขาดบุคลากร ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ครูใช้วิธีการสอนแบบเก่า ภาระงานโรงเรียนมาก เตรียมการสอนไม่เต็มที่ 3) ด้านนักเรียน ข้อสอบยาก นักเรียนไม่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างชัดเจน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการสอบ

2. โรงเรียนมีสารสนเทศด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียน รายบุคคล รายสาระ อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษาขึ้นไป

3. โรงเรียนได้ผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด แต่ละกลุ่มสาระ ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน มาหาแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพ

4. โรงเรียนตั้งค่าเป้าหมายให้มีร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนเกินร้อยละ 50 เพิ่มขึ้น และบางแห่งขอตั้งเป้าให้ค่าคะแนนปีต่อไปเพิ่มขึ้นจากปีปัจจุบัน
5. โรงเรียนทุกแห่งจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาและแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ
6. ศึกษานิเทศก์สร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ติดตาม
7. ศึกษานิเทศก์กำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตามการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

NT/O-NET

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ (Awareness to Homogeneity : H) ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ ตามกระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ได้จากการสร้างความตระหนักเพื่อความเป็นเอกภาพ ตามรูปแบบนิเทศ ฯ ได้ผลลัพธ์ ดังนี้

1. เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)
2. บุคลากรทุกฝ่ายมีความตระหนักในการร่วมมือกันยกระดับคุณภาพผู้เรียน
3. ครูและบุคลากรมีความพร้อมในการร่วมมือกันยกระดับคุณภาพผู้เรียนการพัฒนาตนเองในทุกด้าน และมีการพัฒนาตนเองในด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) และจัดทำสารสนเทศระดับโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด การจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี ICT ในแอปพลิเคชันต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
4. ครูวิชาการได้รับการพัฒนา ด้านการยกระดับคุณภาพการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเครื่องมือการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน
5. ครูผู้สอน 4 กลุ่มสาระได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำชุดฝึกเพื่อยกระดับคุณภาพการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเครื่องมือการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน
6. ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาระบบคลังข้อสอบที่มีข้อสอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สพป. แพร่เขต 2
7. ครูผู้สอนได้รับการอบรมเพื่อวางแผนทางและจัดทำแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช (Relationship to Coach : R) ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช ในกระบวนการพัฒนา ประกอบด้วยดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ ได้แก่ เยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน การฟัง การชม การสะท้อนคิด การแลกเปลี่ยน แนะนำช่วยเหลือกันอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายใน : ครูโค้ชครู (Peer Coaching) ใช้เทคนิคการโค้ช Coaching 1:1 หรือ Coaching Teams

จากกระบวนการพัฒนาทำให้เกิดผลลัพธ์ คือศึกษานิเทศก์ทำการนิเทศติดตามเยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน ทำการโค้ชครูเป็นรายบุคคลและแบบกลุ่มตามบริบทที่เหมาะสมของแต่ละโรงเรียน สามารถสรุปผลการนิเทศติดตาม ตามรูปแบบ Phrae ICT+ (Plus) Coaching Model ได้ดังนี้

1) สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดทำสารสนเทศผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT/O-NET) ของสถานศึกษา ในช่วง 3 ปีย้อนหลัง

2) สถานศึกษาทุกแห่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับโรงเรียนและห้องเรียน แต่ความละเอียดในการวิเคราะห์แตกต่างกัน บางแห่งวิเคราะห์เฉพาะทีมบริหารและทีมวิชาการ บางแห่งวิเคราะห์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ส่วนใหญ่จะวิเคราะห์ตามแบบรายงานผลจากสทศ. ในส่วนของมาตรฐานที่ควรปรับปรุงเร่งด่วน เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนกับประเทศ และเปรียบเทียบปีการศึกษาล่าสุดกับปีที่ผ่านมา แต่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าเท่านั้น

3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ PBL บูรณาการกับ Active Learning หรือการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่ครบทุกรายวิชา จะมีบางวิชาที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นประจำ เช่น วิทยาศาสตร์ ให้นักเรียนทำโครงงาน และการทดลอง เพื่อสร้างความองค์ความรู้ แต่ในบางวิชายังใช้ครูเป็นศูนย์กลาง สอนบรรยายให้นักเรียนฟังครูเพียงอย่างเดียว

4) มีการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด แต่ไม่ครบทุกกลุ่มสาระ ส่วนใหญ่จะสอนตามหนังสือแบบเรียนที่วิเคราะห์มาให้แล้ว ครูไม่ค่อยได้วิเคราะห์เอง

5) มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด คือครูที่สอนในรายวิชาที่ต้องสอบ O-NET จะใช้ข้อสอบ O-NET ปีที่ผ่านมาให้นักเรียนลองฝึกทำ แต่ครูยังไม่ จะสร้างข้อสอบเองให้มีลักษณะคล้ายข้อสอบ O-NET ที่อิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดได้เอง

6) มีการจัดทำระบบส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี ในบางโรงเรียนที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตครบ แต่ยังไม่สามารถใช้ได้อย่างสมบูรณ์และคุ้มค่า

7) มีการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความตระหนักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นปกติประจำและต่อเนื่อง บางแห่งยังขาดความชัดเจนในการทำ PLC และบางแห่งทำเป็นประจำ แต่ไม่มีหลักฐานในการบันทึกถึงผลการพัฒนานวัตกรรมและการหาวิธีแก้ไขปัญหา นักเรียนและสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 เชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง (Attach to Admire : A) ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการเชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง ได้ผลลัพธ์คือ

1) สถานศึกษามีการจัดนิทรรศการ นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อ ครูมีความภาคภูมิใจในผลงานของตัวเอง

2) มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งชมความสำเร็จ และข้อเสนอแนะในการทำงาน โดยใช้ PLC ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Communities : PLC) ในสถานศึกษา

3) ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูผู้สอนที่มีผลการพัฒนาผู้เรียนสูงขึ้นโดยมีเกียรติบัตรรางวัลระดับจังหวัด ให้ครูและบุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงานยกระดับคุณภาพผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 5 ประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ (Evaluation for development to share) ผลการดำเนินการตามรูปแบบนิเทศ ฯ ในการประเมินผลเพื่อพัฒนา เผยแพร่ ได้ผลลัพธ์คือ

1) ศึกษาวิเคราะห์รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ผลการนิเทศ ทีมศึกษานิเทศก์มีการสรุปผลการนิเทศ ติดตามในแต่ละครั้ง และรายงานให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ดีขึ้นต่อไป

2) ประเมินผลการนิเทศ ให้ผลป้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ มีการสะท้อนผลการนิเทศแบบโค้ชที่ส่งต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

3) สรุปและจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม รายงานผลการดำเนินการตามรูปแบบ

4) เผยแพร่ผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ และสื่อ ICT ผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ และสื่อ ICT

ผลได้รับจากกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ของการดำเนินงานโครงการ “Coaching Teams เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา” มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ต่อผู้บริหารสถานศึกษา

1) ผู้บริหารเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาเพิ่มขึ้น มีแนวทางในการบริหารงานวิชาการ ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะผู้บริหารมีส่วนกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2) ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้น และขับเคลื่อนการทำงานเป็นแนวทางเดียวกับแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา

3) สถานศึกษาได้รับประโยชน์ในด้านการพัฒนาคุณภาพครูด้านการสอนโดยตรง หากได้นำข้อเสนอแนะจากศึกษานิเทศก์มาวางแผนการดำเนินการ คิดหาแนวทางเข้ามาแก้ปัญหา หรือเติมเต็มที่จะทำให้นักครูทำงานด้วยความสะดวก มีความสุขและสอนตามแผน

4) ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวทางกระบวนการในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนเพื่อการทดสอบทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) ยกระดับความเชี่ยวชาญในการสอนของครู

2) ครูมีความกระตือรือร้นที่จะรับการนิเทศตามลักษณะการนิเทศ มีความตื่นตัวในการทำแผนการสอน การทำสื่อ เพื่อประกอบการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดนั้นๆ พร้อมทั้งจะพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

3) ครูเกิดการสะท้อนตัวเองและเปิดใจในการพัฒนา หาข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

4) ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา และสามารถวางแผนการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อผู้เรียน

1) ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครูที่ดีขึ้น ได้เรียนและทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น

2) ผู้เรียนมีความสุขในการทำกิจกรรม เพราะครูมีการสอนที่ได้เตรียมการล่วงหน้า ทำให้สื่อที่สัมผัสและเรียนรู้ได้จริง เกิดประสบการณ์ความรู้ที่ยั่งยืน

3) ผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4) นักเรียนมีความพร้อมในการประเมินระดับชาติ (NT/O-NET) โดยได้รับการพัฒนาความรู้จากครูผู้สอน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ของกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนเป้าหมาย 19 แห่ง พบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ฯ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.99 – 4.39 ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ฯ มีค่าคะแนนสูงสุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาได้แก่ ด้านด้านบุคลากรผู้ให้การนิเทศ ($\bar{x} = 4.14$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.13$) ด้านคุณภาพ/ผลลัพธ์ของการนิเทศ ($\bar{x} = 3.99$) ตามลำดับ

พิจารณารายข้อ พบว่าความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นข้อรูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯ ตรงกับวัตถุประสงค์ ในระดับมากที่สุด

จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ฯ พบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเป็นไปได้ทางด้านการนำไปปฏิบัตินำรูปแบบการนิเทศไปใช้ในเทศ ติดตามสถานศึกษา โดยมีความคิดเห็นที่ว่า 1) เป็นรูปแบบที่ใช้ได้ไม่ยุ่งยาก ซึ่งศึกษานิเทศก์คือปัจจัยหลัก ทำการนิเทศช่วยเหลือครู ได้ขอครูเพื่อปรับเปลี่ยนยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป 2) ผลจากการนิเทศโดยรูปแบบช่วยให้ครูได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเป็นรายปี ช่วยได้ขอครูในจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้กับนักเรียนได้ 3) การใช้เทคโนโลยีทำ

ให้เกิดความสะดวกรสบายในการส่งงาน การติดต่อสื่อสารกันระหว่างศึกษานิเทศก์และครู ครูและนักเรียน รู้ผลการนิเทศอย่างรวดเร็ว ได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปพัฒนาตัวเอง และสามารถนำผลที่ได้จากรายละเอียดในการนิเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 4) ครูได้เกิดการตื่นตัวในการเตรียมการจัดการเรียนการสอนนักเรียนและการวัดประเมินผลเพื่อนำไปสู่การยกระดับผลการทดสอบ O-NET ในมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ยังได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางสถานศึกษาตั้งเป้าหมายไว้

อภิปรายผล

จากการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในจังหวัดแพร่ พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้คะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของสถานศึกษาบางแห่งได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 มาจากสาเหตุ ด้านสถานศึกษา มีจำนวนนักเรียนลดน้อยลง ครูใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเก่า ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูบางคนยังทำหน้าที่หลายอย่าง ภาระงานในโรงเรียนมีมาก ทำให้เตรียมการสอนไม่เต็มที่ นักเรียนไม่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างชัดเจน ไม่เห็นความสำคัญของการสอบในระดับชาติ ข้อสอบในระดับชาติ มีความยากเกินที่นักเรียนจะทำได้ เนื่องจากนักเรียนไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการสอบระดับชาติอย่างเต็มที่ โรงเรียนขาดการส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอน ขาดการพัฒนาตนเองในวิชาที่สอน ขาดการกำกับติดตาม และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู ขาดการประเมินแบบทดสอบ แบบวัด และเครื่องมือวัดผลและประเมินผลต่างๆ ของครู อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูไม่ใช่สื่อหรือใช้สื่อที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูขาดการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของอมร ชัยประสงค์สุข (2555 : บทคัดย่อ) ที่ว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ โดยเป็นผลจากครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นฝึกทักษะการปฏิบัติและคิดวิเคราะห์น้อยเกินไป ประกอบกับครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด การวัดและประเมินผล, ข้อสอบโจทย์ปัญหาไม่ชัดเจน ทำให้นักเรียนหาคำตอบได้ไม่ตรงตามที่โจทย์ต้องการ และครูยังยึดติดกับรูปแบบการสอนแบบเดิมๆ ไม่ค้นหาวิธีการนวัตกรรม สื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่ จะชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ พบว่าทุกองค์ประกอบมีความสำคัญและความจำเป็น ความสอดคล้องเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน หากพิจารณาในแต่ละขั้นตอนหรือแต่ละองค์ประกอบ ทั้งนี้เพราะกระบวนการดำเนินการในการพัฒนาระบบนิเทศ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศโดยตรง เช่น ศึกษานิเทศก์ ครู และผู้บริหารการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เป็นเหตุให้การกำหนดวิธีการและขั้นตอนในการพัฒนาระบบนิเทศสอดคล้องกับกระบวนการดำเนินการจริงของ

หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาที่มีการดำเนินการทุกปี ดังนั้นรูปแบบการนิเทศทุกองค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและวางแผนพัฒนา 2) การสร้างความตระหนัก เพื่อความเป็น เอกภาพ 3) การร่วมมือร่วมใจดำเนินการนิเทศแบบโค้ช 4) เชื่อมโยง ชื่นชม เสริมแรง ประเมินผลเพื่อ พัฒนา เผยแพร่ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัยของกนิษฐา สวยสด (2558: บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนที่ ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ได้เป็น รูปแบบ Lampang 3 Quality Model มีองค์ประกอบ 5 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) 2. การวางแผนการนิเทศ (Plan) 3. การนิเทศ (Supervision) 4. การประเมินผล (Evaluation) และ 5. การเสริมแรง (Reinforcement)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ พบว่า ในการดำเนินการตาม รูปแบบของศึกษานิเทศก์แต่ละหน่วยงานทางการศึกษาได้มีการปรับใช้รูปแบบนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษา PHRAE ICT+(Plus) Coaching Model ให้เข้ากับรูปแบบนิเทศที่ ใช้ช้อยู่ก่อนแล้ว ได้แก่ รูปแบบการนิเทศติดตามมุ่งสู่ห้องเรียนคุณภาพ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 รูปแบบการนิเทศ 5 S ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ซึ่งศึกษานิเทศก์แต่ละหน่วยงานจะมีการวางแผน ดำเนินการตามรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบท เชิงพื้นที่ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งด้านพื้นที่ ตำแหน่งที่ตั้ง ขนาด จนกระทั่งถึงระดับชั้นที่เปิดสอนของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการโค้ชครูของ ศึกษานิเทศก์แต่ละหน่วยงาน ซึ่งทำให้เกิดผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อผู้เรียน อย่างต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพต่อไป

4. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสอดคล้องเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ในจังหวัดแพร่ พบว่าความพึงพอใจของครูที่ได้รับการนิเทศ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะในการดำเนินการนิเทศตาม รูปแบบ Phrae ICT+(plus) Coaching Model ที่ได้พัฒนาขึ้นได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ในหน่วยงานทางการศึกษาจากทุกสังกัด เป็นเหตุให้รูปแบบที่ พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้รับการนิเทศโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมร ชัย ประสงค์สุข (2555 : บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการนิเทศภายในสำหรับ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการนิเทศ และการ นิเทศภายในสถานศึกษา ภายหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ CASE Model สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ การนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ที่และถือว่าการนิเทศเป็นการช่วยเหลือ แนะนำและ ปรับปรุงงานด้านวิชาการ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อครูและสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ศึกษานิเทศก์ต้องมีความพร้อมทุกด้านในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา O-NET เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีองค์ความรู้ในการการใช้รูปแบบนิเทศ ศาสตร์แต่ละสาขาที่จะสามารถนำไปโค้ชครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่อเด็กได้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งในกระบวนการโค้ชครูเพื่อการพัฒนา นั้น ศึกษานิเทศก์ต้องรู้จักและเข้าใจลึกซึ้งถึงบริบทของโรงเรียน การรู้จักครูเป็นรายบุคคลเป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อให้ผู้โค้ชสามารถเลือกวิธีการโค้ชให้เหมาะสมกับครูและบริบทของโรงเรียนได้ และการที่ศึกษานิเทศก์เข้าไปโค้ชครูเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การใช้สื่อเทคโนโลยีที่จะส่งผลให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและนักเรียนปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้นั้น ต้องอาศัยเวลาให้ครูเปิดใจยอมรับ จุดบกพร่องตัวเอง จุดที่ควรปรับปรุงและพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะของโค้ชแต่ละคนด้วย

2. ส่งเสริมการพัฒนาครูในรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ของโรงเรียนในสังกัดเอกชนและองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เนื่องจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน และช่วยให้ครูและบุคลากรร่วมมือกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

3. การพัฒนาครู อาจปรับเปลี่ยนจากการอบรมครูที่ไม่มีเป้าหมายเฉพาะ มาเป็นระบบส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้เฉพาะด้านโค้ชครูเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพครูที่เน้นความต้องการในการพัฒนาครูเป็นสำคัญ และการโค้ชเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองได้ดีบนพื้นฐานความสำคัญของครูและโค้ช

4. การนำรูปแบบนิเทศติดตามและประเมินผล ไปใช้ให้เกิดประโยชน์นั้น ควรดำเนินการในระยะยาว เพื่อติดตามผลที่เกิดขึ้น ของผลการทดสอบระดับชาติที่มีการจัดสอบเมื่อสิ้นปีการศึกษา ให้มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และมีการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นประจำอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง หรืออาจจะมีการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยกลุ่มโรงเรียนหรือระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย

5. ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งระดับนโยบาย ระดับบริหาร ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จึงจะทำให้การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผล การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งส่งเสริมให้ครู ได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการจัดการเรียนรู้อะบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการพัฒนา ทักษะด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกระดับชั้น และ ให้ครูพิจารณาแบบการทดสอบก่อนเพื่อจะได้เตรียมความให้นักเรียน ตลอดจนการจัดประชุมสัมมนาในกลุ่มโรงเรียนเพื่อแสวงหาแนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ดำเนินการวิจัยพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และสร้างองค์ความรู้ให้แก่โค้ชให้มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อการช่วยเหลือครู รวมทั้งติดตามผลการเปลี่ยนแปลงของครูที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเหมาะสม
2. ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ โดยเน้นการสร้างชุมชนเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเอกชนทุกโรงเรียน เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีคุณภาพดีขึ้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการเครือข่ายพลังเยาวชน. (๒๕๕๔). **คู่มือฉบับพกพา (ปฏิรูปการศึกษาไทย)**. กรุงเทพฯ: พรินซ์ตี.
- เจมส์ เบลล์ก้า และ รอน แบรินด. (๒๕๕๔). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑**. (วราพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอริป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : โอเพนเวิลด์.
- เจ้อจันท์. (โค้ชครูสู่ผู้เรียน(Teacher Coaching) บทเรียนจากโครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครูด้วยระบบหนุนนำอย่างต่อเนื่อง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ซารี มณีศรี. (๒๕๔๒). **การนิเทศการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.
- ทีศนา แคมมณีและคณะ. (๒๕๔๐). **การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ: หจก. ไอเดียสแควร์.
- ประนอม พรหมเกต. (๒๕๕๐). **คำนำ**. ใน กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (๒๕๕๘). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑**. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีชรา เล่าเรียนดี. (๒๕๔๘). **เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีชรา เล่าเรียนดี. (๒๕๕๐). **การนิเทศการสอน**. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (๒๕๕๓). **การนิเทศการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (๒๕๕๖). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพฯ : ส.เจริญการพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (๒๕๕๕). การบรรยายในหัวข้อ “การพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑” เสนอในที่ประชุมคณะกรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการวิจัยกระบวนการพัฒนาครู ครั้งที่ ๒ (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖).
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (๒๕๕๗). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ ๒๑**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (๒๕๔๗). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. ในคู่มือประเมินคุณภาพสถานศึกษา สำหรับผู้ประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครู ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังัด อุทรานันท์. (๒๕๓๐). **การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน). (๒๕๕๘). **การนำผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET: Ordinary National Education Test) ไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของห้องเรียน**. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๗). **สภาวิชาการการศึกษาไทยในเวทีโลก ปี ๒๕๕๗**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๕). **คู่มือประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๖). **การเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบให้คำชี้แนะ (Coaching)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๖๑). **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๑**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุรชาติ ภูผาผุย. (๒๕๕๐). **รายงานการนิเทศการดำเนินงานสร้างเสริมพฤติกรรมสุภาพที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ**. เอกสารอัดสำเนา.

ภาษาต่างประเทศ

- Briggs, Thomas H. ; & Justman, Joseph. (1952). **Improving Instruction Through Supervision**. New York : Mcamillan Co.
- Burkins. J. Ritchie, S. (๒๐๐๗). **Coaches Coaching Coach**. *Journal of Language and Literacy Education*.
- Burton, William H. ; & Brueckner, Lee J. (1952). **Supervision : A Social Process**. 3rd ed. New York : Appleton-Century-Crofts.
- Deming W. Edwards. (1986). **Out of the Crisis**. MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Harris, Ben M. (1985). **Supervisory Behavior in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Joyce, B., & Showers, B. (๑๙๘๐). **Improving inservice training: The messages of research**. *Educational Leadership*. ๓๗ (๕). ๓๗๙-๓๘๕. สืบค้นจาก http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el๑๙๘๐๐๒_Joyce.pdf
- Joyce, B., & Showers, B. (๒๐๐๒). **Student Achievement through staff development**(๓rd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Koh, S. & Neuman, S.B. (๒๐๐๖). **Definition of coaching: Exemplary elements of coaching** Ann Arbor, MI: University of Michigan Research Program on Ready to Read. สืบค้นจาก www.umich.edu/rdytolm/projectgreatstart/.../ElementsofCoaching

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Robbins, P. (๑๙๙๑). **How to Plan and Implement a Peer Coaching Program**. สืบค้นจาก <http://ascd.org/publications/books/๖๑๑๙๑๑๔๙/chapters/A-Definition-of-Peer-Coaching>
- Showers, B. & Joyce, B. (๑๙๘๗). **Synthesis of research on staff development: A framework for future study and a state-of-the art analysis**. *Educational Leadership*. November. ๗๗-๘๗.
- Walpole, S. & McKenna, . C. (๒๐๑๓). **The literacy coach & handbook**. New York: The Guildford Press.

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

แบบสอบถามความพึงพอใจ

รูปแบบนิเทศ ติดตามและประเมินผล Phrae ICT+ (plus) Coaching Model

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ๑.๑ เพศ ชาย หญิง
- ๑.๒ อายุปี
- ๑.๓ ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน อื่น ๆ (โปรดระบุ....)
- ๑.๔ ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจการดำเนินงานโครงการ Coaching Teams เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพตามความคิดเห็นของท่าน 5 ระดับ ซึ่งมี
 วัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานในครั้งต่อไป ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึงมีความพึงพอใจมาก
 ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง ระดับ 2 หมายถึงมีความพึงพอใจน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศฯ						
	1. ขั้นตอนการนิเทศฯ ชัดเจน					
	2. รูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯ ตรงกับวัตถุประสงค์					
	3. ระยะเวลาในการนิเทศฯ มีความเหมาะสม					
	4. รูปแบบ/กระบวนการนิเทศฯ มีความหลากหลาย					
ความพึงพอใจต่อบุคลากรผู้ให้การนิเทศ						
	5. ความรู้ความสามารถในเรื่องที่ทำการนิเทศฯ					
	6. ความเป็นกัลยาณมิตร					
	7. ทักษะและเทคนิคการนิเทศฯ					
	8. การเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศฯได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้					
ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก						
	9. เครื่องมือในการนิเทศฯ					
	10. วัสดุ/อุปกรณ์ การนิเทศฯ					
	11. การใช้สื่อและเทคโนโลยีการนิเทศฯ					
	12. นวัตกรรมการนิเทศ					
	13. เครือข่ายการนิเทศ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
ความพึงพอใจต่อคุณภาพ/ผลลัพธ์ ของการนิเทศ						
	14. ผู้รับการนิเทศฯ มีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนหรือ ออกแบบกิจกรรม					
	15. ได้รับการนิเทศฯ ที่ตรงกับความต้องการ					
	16. การนิเทศฯ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศฯ มีขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน					
	17. การนิเทศฯ ช่วยให้ผู้รับการนิเทศฯ ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น					
	18. วิธีการนิเทศฯ สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้					

ตอนที่ 3 ผลได้รับจากกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ตามรูปแบบนิเทศ ติดตามและ
ประเมินผล Phrae ICT+ (plus) Coaching Model มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ
อย่างไร โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ต่อผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

3.2 ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา

.....

.....

3.3 ต่อผู้เรียน

.....

.....

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....